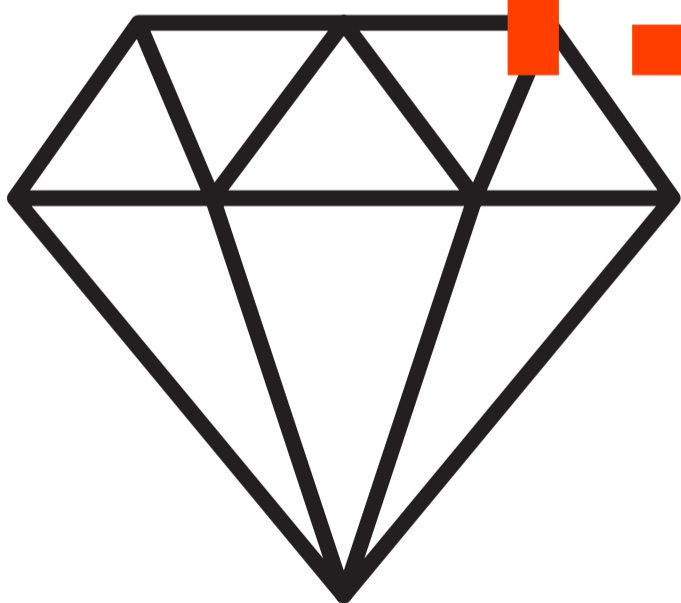


MLADINSKO



NORČEVANJE

TEMA



MLADINSKO

# Sezona 2015/2016

## Uprizoritev 2

- 2 Kazalo
- 3 Zasedba
- 4 Wolfram Lotz:  
Govor za nemogoče gledališče
- 6 Nina Šorak:  
Norčevanje teme ali norčavost teksta
- 8 Vseved Martena Dellinga
- 10 Prvič (in skoraj prvič) v Mladinskem:  
Wolfram Lotz  
Urška Brodar  
Tin Grabnar  
Klara Kastelec  
Nika Rozman  
Nina Šorak  
Sara Smrajc Žnidarčič  
Adriana Furlan  
Tomaž Grom  
Irena Tomažin
- 12 Stane Tomazin  
Novi član našega ansambla





Nika Rozman; foto Iztok Dimc

# Wolfram Lotz: Norčevanje teme

*(Die Lächerliche Finsternis)*

Prevod: Urška Brodar

Režija: Tin Grabnar (AGRFT)

Igrajo:

Daša Doberšek

Željko Hrs

Klara Kastelec (AGRFT)

Ivan Peternelj

Robert Prebil

Nika Rozman k. g.

Stane Tomazin

Dramaturgija: Nina Šorak

Asistenca režije: Marko Mlačnik

Kostumografija: Sara Smrajc Žnidarčič

Scenografija: Adriana Furlan

Avtorski zvok: Tomaž Grom

Svetovanje pri delu z glasom: Irena Tomažin

Lektorica: Mateja Dermelj

Oblikovanje zvoka: Marijan Sajovic

Oblikovanje luči: Matjaž Brišar

Vodja predstave: Janez Pavlovčič

Mentorji

Dramska igra in gledališka režija: red. prof. Kristijan

Muck, izr. prof. mag. Sebastijan Horvat

Dramaturgija: doc. dr. Blaž Lukan

Scenografija: doc. mag. Jasna Vastl

Kostumografija: red. prof. Janja Korun, asist. mag. Tina Kolenik

Jezik in govor: doc. dr. Katarina Podbevšek

Koprodukcija: Slovensko mladinsko gledališče in Akademija za gledališče,

radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani

Produkcija VIII. semestra programov gledališka režija, dramska igra ter dramaturgija in scenske umetnosti

Prevod dela je podprl Goethe-Institut.

Uprizoritvene pravice S. Fischer Verlag GmbH,

Frankfurt na Majni, Nemčija; © 2013

Premiera: 17. 9. 2015, spodnja dvorana SMG

Prva slovenska uprizoritev

Lučna mojstra: Matjaž Brišar, David Cvelbar

Tonski mojster: Silvo Zupančič

Asistent tonskega mojstra: Marijan Sajovic

Video tehnik: Dušan Ojdanič

Garderoberki: Andreja Kovač, Slavica Janošević

Izdelava kostumov: Marija Boruta

Maskerka in frizerka: Nathalie Horvat

Rekviziterja: Dare Kragelj, Gašper Tesner

Odrski mojster: Boris Prevec

Odrski delavci: Samo Gerečnik, Valerij Jeraj, Mitja Strašek, Vlado Tot

Ključavničar: Sandi Mikluš

Mizar: Boštjan Kljakič Kim

Izdelava scenografije: delavnice SMG

Ekonom: Ivan Šikora

Čistilki: Ljubica Letić, Nevzeta Šabić

Wolfram Lotz / Prevedla Urška Brodar

# Govor za nemogoče gledališče



Foto Carsten Tabel

Bratje in sestre,

skušali so nam dopovedati, da čas poteka linearno. To drži, ampak mi tega ne verjamemo!

Skušali so nam dopovedati, da vse pada od zgoraj navzdol. To drži, ampak mi tega ne verjamemo!

Že tisočletja so nam skušali dopovedati, da moramo umreti. Tudi če to drži, mi tega ne verjamemo!

Klobasic resnice, ki nam jih pečejo, nočemo več jesti. Mi nočemo biti več nepovabljeni gostje ali goske ali potočne pastirice življenjskih pogojev, ker tole tukaj, bratje in sestre, je naše življenje. Mi imamo pravico do tega, da odločamo o naših življenjskih pogojih, ne pa samo o tem, ali bomo po maturancu postali mizarji ali tesarji.

Zakaj, vas vprašam, zakaj naj bi umrli?

Skušali so nam dopovedati, da življenje šele zaradi umiranja postane življenje vredno. Kakšna bučka je pa to!

In če bomo res morali umreti, o čemer dvomim, ja, kar je bedarija, potem moramo imeti pravico, da o tem odločamo sami. Nočem umreti in nočem, da umreta moji mački Samuel in Gesine, če si tega izrecno ne želita, in moji mački si tega nikakor ne želita!

Ampak resničnost!, slišim kričati ideologe obstoječega stanja. Da resničnost pač je takšna, kot je!

Ampak samo zato, ker drži, kar pravijo, nam tega ni treba verjeti!

Zakaj bi se morali sprijazniti s tem, da resničnost odloča o naših življenjskih pogojih? Nam je pomembno samo to, ali, preden umremo, jemo rdeče ali kislo zelje? Ali gledamo pogovorne ali dokumentarne oddaje, preden nam v drobovju eksplodira rak?

Ne ne ne!

Kadar pišemo, od sveta zahtevamo avtonomijo! O tem bi si morali biti na jasnem. Kadar pišemo, takrat sveta preprosto ne odpišemo (kako naj bi to sploh šlo), temveč osnujemo predloge, spremembe, zahteve, s tem ko sveta ne vidimo, kakršen je, temveč kakršen je za nas, in kakršen bi lahko bil, če bi nam pustili, ali kakršen ne bi bil, nikoli.

Kadar pišemo, torej propagiramo fikcijo! Fikcija je naša izdelana ročica, ki iz mikrovalovne pečice resničnosti sega po sladkih sadežih, ki vendar morajo viseti tam, na kakšnem drevesu ali, kar se mene tiče, tudi na kakšni vrvi za perilo ali na kremplju kakšnega debelega, veselega ptiča, ki tam, upam, da radostno, frfota naokrog, kakorkoli že: seči hočemo po teh sladkih sadežih! Kdo naj bi nam prepovedal, da bi segli po sadežih! Kdo naj bi nam še grozil, da nas bo drugače izgnal iz raja, če pa sploh nismo tam! Radi bi se posladkali s sadeži, s sladkimi sadeži! Zdaj pa zares!

Obstaja nek kraj! Bratje in sestre, obstaja nek kraj! Veste, da mislim na gledališče.

Gledališče je kraj, kjer se srečata resničnost in fikcija,

in je torej tisti kraj, kjer obema v sveti koliziji spodnese tla pod nogami. Gledališče je gora Armagedon!

Kaj so gledališki teksti drugega kot navodila za resničnost?

Gledališče je tisti kraj, kjer se fikcija spreminja v resničnost. Jaja, ampak potem se tega tudi zares lotimo!

To vendar počnemo!, pravijo klobasarji obstoječega stanja. Ampak to, bratje in sestre, je laž, in prosim vas, da jo kot tako tudi spoznate.

Kajti fikcija, ki jo ti fičfiriči ustvarjajo za gledališče, nima nobene avtonomije. Vedé, da bo fikcija pristala na pisti resničnosti, jo prilagajajo resničnosti. Tako žrtvujejo fikcijo na oltarotararararju resničnosti. Pri čemer fikcije ne sme določati resničnost, temveč mora fikcija spremeniti resničnost! Ali si res želimo umreti? Je ta resničnost mogoče popolna? Kakšno bedasto vprašanje: ne, seveda ni, nezadostna je, resničnost je luknjast čevelj, ki si ga mi ne bomo obuli!

Torej moramo v naših gledaliških tekstih zahtevati: da drevesa pozimi zacvetijo, da se cesta ne konča, kjer se polje začne, da bomba implodira, da se dim dvigne, preden se ogenj prižge, da na naših glavah zrasede zelen zelen mah, pelikan zalaja, hrenovke ne počijo pri sto stopinjah in tudi v loncu ne, da lahko z našim upanjem ali z našimi genitalijami spočnemo slone, naš pljunek poleti navzgor, se lahko sprehajamo skozi čas, križem kraž, kot skozi prostor, da umiranje več ne velja, da nam ne vzamejo še tega, kar nam edinole pripada: našega življenja.

Bratje in sestre, nemogoče gledališče je mogoče!

Nobenega razloga ni, da bi mi to verjeli, torej mi vseeno verjemite!

V imenu človeške prostosti, prostostrelca, Portoroža, portovca, Polone: Nemogoče gledališče je mogoče, kljub vsemu in ravno zato!

Ampak ne bomo verjeli, da bi lahko uspelo. Ne bomo verjeli, da je, če bi uspelo, potem uspelo. Če nam uspe spremeniti resničnost, je spet spodletelo, je resničnost tista, ki jo je treba premostiti, tja v večnost!

Pri naših osnutkih se ne smemo pretvarjati, da obstaja odrešitev, ki jo je mogoče doseči, odrešitev, na kateri lahko potem občepimo, kot na frotirastem termoforju.

Nemogoče gledališče je večna zahteva!

Nemogoče gledališče je trajno spodletavanje navznoter v boljšo prihodnost in naprej v preteklost!

Nemogoče gledališče je za človeka, ampak tudi za moji mački in druge živali (velike in male)!

Ni tako, kot je! Je, kot hočemo, da bo! Tako je! Tako ni!

# Norčevanje teme ali norčavost teksta

Uvodni nagovor avtorja: »OPOMBA V PRIMERU MOREBITNE UPORIZITVE BESEDILA NA GLEDALIŠKEM ODRU. Ker gre za radijsko igro in ne za primarno gledališko besedilo, je za morebitno uprizoritev na odru potrebna obsežna transformacija. Spremembe v dramaturgiji, črtanje, vstavljanje tujih besedil in podobno – vse to zatorej ni samo v veliki meri dovoljeno, temveč priporočljivo. Pri napovedih, programskih objavah in podobnem ne uporabljajte oznake 'Gledališko besedilo, ki ga je napisal', temveč 'Po radijski igri, ki jo je napisal', in to zato, ker tako je. Uživajte.« (Lotz, 2)

Težko je ne uživati ob sveže prevedenem tekstu (Urška Brodar) Wolframa Lotza. To je njegova tretja igra, na nemškem govornem območju že nekajkrat uprizorjena. Na samem začetku, še pred uvodno opombo, nam avtor zaupa, od kod mu ideja za zgodbo: »Po romanu Francisa Forda Conrada *Srce apokalipse*« (Lotz, 2). Že s prvimi zapisanimi besedami se izrišeta premetenost in kompleksnost njegovega načina pisanja. Lotz namreč s to potezo, kot še velikokrat v besedilu *Norčevanje teme*, združi raznorodne besede, da bi iz njih ustvaril novo realnost. Francis Ford Coppola s filmom *Apokalipsa zdaj* in Joseph Conrad z romanom *Srce teme* sta vir njegovega navdiha. Kot pri filmu in knjigi gre tudi v igri za potovanje po reki. Namen je ujeti blaznega Deutingerja (*die Deutung* (nem.); interpretacija, tolmačenje). Lotz pot zapolni z različnimi postojankami, s pomočjo katerih dokumentaristično popisuje polpreteklo zgodovino, v uvodu pa doda zagovor somalijskega pirata na hamburškem sodišču. Glavna tema v besedilu je kolonializem (odpirajo pa se še teme, kot so pirati v Somaliji, pridobivanje koltana, misijonarji, širjenje vere ...). Avtor se ne ustavi le pri obravnavi klasične oblike kolonializma, ko ena človeška skupnost uveljavi nadzor in neposredno oblast nad drugo, ampak ta princip z meddržavnega in svetovnega merila prenese še na raven posameznika. Odnos do drugega, do sočloveka, postaja namreč vedno bolj podoben kolonialističnim principom delovanja.

*Norčevanje teme* nam z različnimi pristopi k pisanju (dialogi, didaskalije, komentarji, pisma ...) pove veliko več kot klasična besedila. Ne samo da nas vodi skozi zgodbe, ampak opiše tudi vse drugo, česar v običajnih gledaliških delih ne zasledimo. Besedilo je napisano kot radijska igra, zato upošteva le raven slišane. Kar pa gledališki prostor v resnici ni, saj je namenjen predvsem gledanju. Tekst, ki ubesedi vse, od tega, kar se vidi, do tega, kar se sliši, sproži nove zahteve za režijski koncept. Upriz-

oritveno smo se tako soočali s tremi močnimi ravni: besedilno, zvočno in vizualno. In vse tri v prepletu asociativnih povezav tvorijo novo pripoved, ki poskuša zbuditi kognitivne procese v gledalcu. Radijska igra, s katero smo se spopadli, namreč ne nosi pomena le z zgodbo (naracijo). Tisto pomembno se skriva v detajlih, v nizanju precejšnje količine informacij, ki se med seboj prepletajo. Vendar sta njihovo povezovanje in interpretacija prepuščena bralcu/gledalcu. Ali kot zapiše poljska teatrologinja Małgorzata Sugiera: »Izkaže se, da je osnovni strukturni princip gledaliških besedil danes vse bolj njihova imanentna gledališkost, ki je kajpada nič več ne razumemo kot razmisleka o gledališču kot o področju umetniškega delovanja ali kot razširjenje metafore za človeško življenje, marveč vse bolj kot sredstvo, s katerim se gledalce nagovarja, naj se uzrejo kot subjekti, ki zaznavajo, sprejemajo vednost in deloma tvorijo objekte lastnega spoznavanja. Zato bi morali namesto tega, da trdimo, kako je prišlo do korenite negacije mimetične funkcije, ki jo je do sedaj gojilo gledališče, poudariti, da se je spremenil sam predmet gledališke mimezis, ki ga danes sestavljajo predvsem kognitivni procesi človekove zavesti in podzavesti. To pa seveda ni le močno vplivalo na obliko gledaliških besedil, ki jo še vedno ščiti cela vrsta konvencij, ki omogočajo komunikacijo med odrom in gledalci, temveč tudi na njihovo funkcijo, ki je dejansko še vedno podrejena posredovanemu sporočilu.« (Sugiera: *Drama, tekst, pisava*, 44)

Nekaj, s čimer nas besedilo sooči, je metabesedilnost, to je odnos med besedilom in njegovim komentarjem. Lotz se s tem odnosom nenehno poigrava. Opozarja na dejstvo, da gre le za tekst, da gre le za zgodbo. Celotni liki razumejo, da je avtor določen prizor potreboval zaradi zgodbe. Poleg tega se zgodi, da se osebe obračajo k avtorju in ga sprašujejo, kaj se bo z njimi zgodilo, ker jih je tako prekleto strah. Lotz v besedilo vključuje tudi dve pismi iz časa, ko je delo nastajalo.

»Metatekstovna zavest igre se vplete, ko se igra nanaša na lastno izjavljanje, ko govori o dejanju govorjenja, namesto, da bi predstavljala svet, ter tako prelomi s konvencijo nedotakljive fikcije. [...] Ta mehanizem vodenja sovpada z raziskovanjem mest nedoločenosti; zadeva tudi učinek na bralca in pozivanje bralca na odgovor.« (Pavis: *Drama, tekst, pisava*, 128)

Za razliko od postmodernistične mode metagledališkosti, ki opozarja na dejstvo, da smo v gledališču,





Daša Doberšek, Stane Tomazin; foto Iztok Dimc

Željko Hrs; foto Iztok Dimc





Ivan Peternelj; foto Iztok Dimc

Vira:  
Lotz, Wolfram. Norčevanje teme (tipkopolis). SMG, Ljubljana: 2015.  
Pogorevc, Petra; Toporišič, Tomaž. Drama, tekst, pisava. Knjižnica  
MGL, Ljubljana: 2008.



smo v našem primeru nekajkrat opozorjeni, da smo znotraj avtorjevega besedila. Tekst je torej tisti, ki komunicira s svojim avtorjem. Zapisane osebe oživijo in poleg strahu izražajo tudi moralna načela, zahtevajo spoštljiv odnos. Tako Pellner kmalu po tem, ko Stefan Dorsch izgine iz čolna (iz prejšnjega prizora nam je jasno, da komunicira z avtorjem) pravi: »Stvari me ne vržejo kar tako iz tira. Ampak zdi se mi, da se še nikoli nisem počutil tako prevaranega. Izginil je, kar tako. Ampak ne gre za to, to bi mogoče še lahko razumel: verjetno je bila zgodba tista, ki se je pač razvila tako, ki ga je postavila tja, ven v gozdove. Ampak ne razumem, zakaj mi potem laže. Tega ne razumem.« (Lotz, 49)

Konvencionalno nedotakljive fikcije pa avtor ne ruši le z uvajanjem metabesedilnosti, ampak tudi z asociativno metaforičnim strukturiranjem zgodbe in sveta znotraj nje. Konglomerat nelogičnih povezav in aluzije na dogodke iz novejšje zgodovine, ki so tako časovno kot prostorsko še najbolj podobni sanjam, ustvarijo novo realnost, v kateri je gledalec prisiljen v aktivno povezovanje. Takšen način pisanja ga nenehno sili, da prevzema dejavno vlogo, vlogo soavtorja. V *Norčevanju teme* je torej avtor tisti, ki na kup zloži različne fragmente, bralec/gledalec pa ta, ki jih sestavlja in jim dopisuje pomene.

Wolfram Lotz določi le smer našega potovanja; je samo človek, ki prizna: »Danes ne bom več pisal te radijske igre. Moji starši cel dan posedajo spodaj pred hišo (pa sploh ni lepo vreme, ampak to vseeno počnejo), jaz pa sedim enkrat tukaj in enkrat spodaj in kar tako nekaj brkljam naokrog. Prejle, med kosilom, sem mami povedal, kaj se v tekstu dogaja in za kaj gre. Kar naenkrat me je (med drugim) vprašala: 'In žensk sploh ni not?' Res sem to šele takrat prvič opazil! Kako blesavo (in deprimirajoče) je to, da spet sestavljam neko zgodbo in vse nastopajoče, vse govoreče osebe so moški, in ženske morajo molčati oz. se v njej sploh ne pojavijo. To v končni fazi pač nekaj pove o tem, kako si resno omejen v svojem mišljenju in kakšne imaš pravzaprav predstave o svetu in družbi, čeprav verjameš, da zmeraj pišeš, da bi ravno takšnim rečem kljuboval. Skoraj še bolj pa me je prestrašilo, da to tako je in da tega sploh ne opazim.« (Lotz, 45)

Dejstvo, ki ga Lotz navede v prvem pismu, je seveda resnično. Liki, ki nastopajo v zgodbi, so samo moški. A ravno zaradi iskrenosti problema in formalne umeščenosti misli znotraj teksta je to za ustvarjalce predstave dobra provokacija. Ko smo na bralnih vajah poskušali moške like preprosto zamenjati z ženskimi, smo se zaleteli v precej vprašanj. Odpirali so se novi problemi, pred nami se je vedno znova gradila nova zgodba. Igralke v zasedbi so poskušale brati besedilo tako v ženskem kot v moškem spolu – vsak primer zase je ponudil precej drugačno predzgodbo. Za branje v ženskem spolu smo se odločili pri štabnem vodniku Pellnerju. Pellner je v besedilu mlad vojak, ki dobi zahtevno nalogo, s katero se želi dokazati in pokazati svetu, da je kos vsemu. Zaradi samega vzgiba doseči zadani cilj je prenos v žensko obliko besedilu razprl dodaten podtekst. Ženske so danes tiste, ki svetu na vse ali nič dokazujejo svoje sposobnosti. V drugem primeru, pri liku misijonarja Carterja, pa smo se odločili, da bo igralka besedilo vseeno brala v moškem spolu, saj so nekateri

vsebinski deli močno vezani na moško percepcijo. Hkrati pa se je na vajah vedno bolj izrisovalo, da so moške oblike, spregovorjene skozi ženska usta, lahko tudi stvar manipulacije z drugimi, kar misijonarji pravzaprav počnejo. In ne gre le za spol, s čimer smo se pri sestavljanju zasedbe prek preizkušanja poigrali na vajah, temveč se je kot enako pomenljiv in za zasedbo pomemben dejavnik vzpostavila tudi starost. Ta torej nosi enako semantično vrednost – in torej tudi pomensko razliko – kakor spol. Ontološko pomen teksta precej zaznamuje tisti, ki ga izgovarja. Ženska ali moški, stari ali mladi nosijo različne predispozicije svoje lastne zgodovine in tako gledalec igralcu avtomatično pripiše vsebino, ki mu je lastna sama po sebi. Pri preizkušanju različnih zasedb se nam je izrisalo zanimivo dejstvo, kako poln informacij je človek, že ko spregovori, in kako se njegova vsebina lahko razširi ali zoži, odvisno predvsem od tega, kakšen kontekst ustvarja posameznik. Ravno zaradi tega dejstva se ustvarjalci predstave nismo le odločili za ženski del zasedbe, ampak smo se poigrali tudi s starostnimi določitvami, ki jih navaja besedilo. Lik se vzpostavi popolnoma drugače, če ga interpretira enaintridesletnik (kot predlaga Lotz) ali sedeminpetdesletnik (kot v naši zasedbi). Pri odločanju za takšne spremembe nam je bilo pomembno le to, da s posegi zgodbo in pomene znotraj nje odpiramo, podobno kot si je želel sam avtor in kot o mladih nemških dramatikih zapiše Sugierova: »S tem, ko gledalcem namenoma ponujajo izbiro med mnogimi pomeni in interpretacijami, kršijo načelo, da mora obstajati en sam prevladujoč pomen upodobljene realnosti.« (Sugiera: *Drama, tekst, pisava*, 34)

Jezik predstave pa ni samo tekst. Ker gre za radijsko igro, linijo, vzporedno besedam, skorajda enakovredno gradi zvok. Ne le da zgodbo s slikanjem atmosfer in prostorov podpira, dostikrat vstopi v soigro z besedilom in s tem ponudi nove možnosti razumevanja. Večine te raziskave smo se lotili z Ireno Tomažin in Tomažem Gromom. Na eni strani je šlo za brskanje po lastnih glasovnih zmožnostih in na drugi za iskanje inštrumentov, s katerimi je mogoče ustvariti pravo vzdušje. Zvočna podoba predstave nam je tako v prepletu z besedilom odpirala nov svet. Besedilo je dobilo svojo glasbo, ki ga je v nekih točkah le podpirala, v drugih pa mu je popolnoma nasprotovala in tako skupaj z njim gradila novo pomensko sliko. »Analiza dramskega besedila se ne konča s tem, da določimo fabulo, vzpostavimo dramska dejanja, sledimo besednim izmenjavam; najprej se je treba potopiti v tekstualnost, v materijo in glasbo teksta, torej tudi konkretno, občuteno in čutno okusiti materialnost teksta. Naučiti se je treba slišati njegove zvoke, ritme, preigravanje označevalcev.« (Pavis: *Drama, tekst, pisava*, 123)

Branje ob upoštevanju Pavisovega predloga nam je odprlo predvsem vpogled v to, da je norčevanje teme mogoče le v času. Princip kolonializma se iz svetovnega merila prenaša na odnos do sočloveka. Da posameznik, potopljen v svoj egoizem, to ugotovi, potrebuje čas in okoliščine, da ga ustavijo pri rušenju. Poanta je v trajanju, saj gre za odnos do biti in s tem za raziskavo biti. Človek, ki temi dopusti norčavost, mora pustiti tudi času, da ga ujame, in samemu sebi, da si prisluhne.

# Prvič (in skoraj prvič) v Mladinskem

## Wolfram Lotz

piše tako, da se s fikcijo upira realnosti oziroma jo na nepredvidljive načine razpira, celo do samega zanikanja. Rojen 1981 v Hamburgu je, kot se rad pošali, odraščal v sami »riti« sveta, sredi Schwarzwalda. V Konstanzu je študiral primerjalno književnost, kulturologijo in medijske študije, tam je soustanovil literarno revijo *Minima*, leta 2005 je prejel literarno nagrado za liriko mesta Steyr, od 2007 do 2012 je študiral literarno pisanje na Nemškem literarnem inštitutu v Leipzigu, bil je mestni pisec v Rotweilu in urednik leipziškega literarnega časopisa *Edit*. Z gledališkim besedilom *Veliki marš (Der große Marsch)* je leta 2010 zmagal v sekciji Stückemarkt berlinskega gledališkega festivala Theatertreffen in zanj leta 2011 prejel tudi Kleistovo nagrado za obetavne avtorje; istega leta je prejel še literarno nagrado za obetavne avtorje mesta Konstanz, štipendijo umetniške vasi Schöppingen, kritiki znamenite gledališke revije *Theater Heute* pa so ga razglasili za najobetavnejšega avtorja leta 2011. Istega leta je izšlo njegovo drugo gledališko besedilo *Nekaj sporočil za veselje (Einige Nachrichten an das All)*, ki je bilo na nemškem govornem območju velikokrat uprizorjeno, v Sloveniji pa je krstno uprizoritev doživelo leta 2014 v SNG Drama Ljubljana. Leta 2012 je Lotz prejel nagrado za dramatike Kulturnega kroga nemškega gospodarstva pri Zvezi nemške industrije in leta 2013 nagrado za obetavne avtorje mesta Kassel za komično literaturo. Njegovo tretje gledališko besedilo *Norčevanje teme (Die lächerliche Finsternis)*, ki je pravzaprav radijska igra, je v pretekli sezoni doživelo krstno uprizoritev v Burgtheatru na Dunaju; leta 2015 je bila počaščena z uvrstitvijo med deset najboljših uprizoritev najpomembnejšega nemškega gledališkega festivala Theatertreffen, in sledile so ji številne uprizoritve v nemško govorečih državah. Isto besedilo je bilo v Mülheimu nominirano za nagrado za najboljšo dramo leta 2015.

## Urška Brodar

je dramaturginja in prevajalka. Kot dramaturginja sodeluje z različnimi slovenskimi in srbskimi režiserji: Juretom Novakom, Maretom Bulcem, Luko Martinom Škofom, Nikolo Zavišičem, Sebastijanom Horvatom, Nebojšo Bradićem, in sicer tako na neodvisni sceni kot v institucionalnih gledališčih: E.P.I. center, Slovensko ljudsko gledališče Celje, Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, Gledališče Glej in Maska. Prevaja predvsem sodobno nemško dramatiko, poezijo in prozo. Sodelovala je pri organizaciji Festivala Pranger, srečanja pesnikov, kritikov in prevajalcev poezije v Rogaški Slatini in Rogatcu, in bila članica žirije na Dnevih komedije v SLG Celje. Članke o sodobnem gledališču objavlja v *Maski* in v gledaliških listih. Od leta 2011 je urednica publikacij Gledališča Glej. Leta 2014 se je udeležila mednarodnega foruma najpomembnejšega nemškega gledališkega festivala Theater-treffen. Trenutno živi in deluje med Ljubljano in Berlinom.

## Tin Grabnar

je že med šolanjem intenzivno deloval na področju performativnih in gledaliških praks. Kot član gledališča Moment, gledaliških šol Prvi oder in MKC ter vodja gibalnega gledališča Dotik je ustvaril vrsto predstav, odmevnih doma in v tujini. Svoje interesno polje širi tako v klasičnem kot alternativnem, plesnem in lutkovnem gledališču. Med najbolj prepoznavnimi projekti prvega obdobja so predstave *V spominu umor*, *Sonata strahov*, *Počitnice?*, *Dejanje brez besed* in *Zrcaljenje*, ki so gostovale na festivalih doma in v Evropi (festival OFF d'Avignon, Euroscene Leipzig, Banjaluka, Hlinsko ...). Dodatno se je izobraževal na delavnicah pod vodstvom Jana Fabra, Sergeja Ostrenka, Matije Solceta, Oliverja Frliča, Mareka Bečka, Marcosa Martíneza, kolektiva Schwalbe, Tomija Janežiča in številnih drugih. V letih od 2011 do 2015 se je šolal na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo pod mentorstvom profesorjev Sebastijana Horvata in Kristijana Mucka. V tem obdobju je kot asistent režije sodeloval z Jernejem Lorencijem in Tomažem Pandurjem v SNG Drama Ljubljana ter s Tomijem Janežičem v Srbskem narodnem gledališču Novi Sad.

## Klara Kastelec

se je z gledališčem spoprijateljila v gimnazijskih letih, ne dolgo za tem, ko je končala devet razredov violine pod mentorstvom prof. Polone Češarek na SGBŠ LJ (danes Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana). Po končani klasični gimnaziji se je vpisala na AGRFT (mentorja prof. Kristijan Muck in prof. Sebastijan Horvat). Ob študiju je nadaljevala pouk jazz petja pod mentorstvom prof. Maje Bevc in Sandre Klemm, udeležila se je tudi mednarodne delavnice Jazzinty, kjer je sodelovala s prof. Judy Niemack in prof. Sheilo Cooper.

Proti koncu gimnazije je začela objavljati pesmi, aktivna je tudi na drugih področjih: udeležila se je mednarodne fotografske delavnice Fotopub, poletnega baletnega seminarja baletne šole Stevens, na državnih atletskih mitingih in v gorskih tekih ter krosih je osvojila več odličij, uči se tujih jezikov, kot animatorka ustvarja z otroki in mladostniki.

Glasbo, poezijo, besedo, ples in igro ves čas prepleta. Na igralsko pot v resnici šele začenja stopati. *Norčevanje teme* je, poleg produkcije 7. semestra dramske igre *Čiščenje idiota*, ki jo je odigrala skupaj s sošolci in gosti iz SNG Drame na odru Male drame, njena druga predstava v profesionalnem gledališču.

## Nika Rozman

je leta 2010 na AGRFT diplomirala iz naslovne vloge v Evripidovi Heleni v režiji Nike Bezeljak. Istega leta se je zaposlila v MGL, kjer je pet let ostrila svoj izjemni gledališki talent. Med študijem in po njem je sodelovala z APT Novo mesto, Gledališčem Glej, Mini teatrom, Dramo SNG Ljubljana, z Zavodom Margareta Schwarzwald, MGLC, Društvom SNG, Zavodom Maska Ljubljana. Dodatno se je izobraževala na Mednarodnem gledališkem festivalu Olive (Tel Aviv), v Laboratoriju za ustvarjanje podob z Davidom Lakeinom (Berlin), na izobraževalni platformi Sarajevo Talent Campus (Sarajevo), pri ImpulsTanzu (Dunaj) in v Via Negativa Labu (Ljubljana). Nastopila je v vrsti filmskih, video in televizijskih projektov in posodila glas številnim radijskim in animiranim junakom. Leta 2012 je prejela Boršnikovo nagrado za mlado igralko (za Katerino v Nevihti MGL) in nagrado za kolektivno igralsko-animatorsko mojstrovino (Grdi raček, Mini teater) na mednarodnem festivalu otroškega gledališča v Subotici, 2010. Trenutno je zaposlena v SNG Maribor.

## Nina Šorak

je diplomirala iz filozofije na ljubljanski Filozofski fakulteti in je tik pred zaključkom študija dramaturgije na AGRFT. Zdaj se kot dramaturginja in režiserka posveča predvsem gledališču, piše članke za gledališke liste, moderira pogovore. Kot dramaturginja je doslej sodelovala z različnimi slovenskimi gledališči, na primer z Mestnim gledališčem ljubljanskim (*Ubij me nežno*, 2012), s Prešernovim gledališčem Kranj (*Praznovanje*, 2013), z BiTeatrom (*Zdrava predstava*, 2014), z Dramo SNG Ljubljana (*Marie Curie Hystérie*, 2014; *Jaz ali kdo drug*, 2015), z Mestnim gledališčem Ptuj v koprodukciji s Cankarjevimi domom (*Zakaj (n)imam otrok(e)*, 2014), kot režiserka pa večinoma z Gledališčem Glej, kjer je ustvarila predstave *Četrtek* (2013), *Po spletu okoliščin* (2013) in *In kaj naj zdaj z vsemi temi knjigami?* (2014). Med študijem je asistiral režiserjema Ivici Buljanu in Sebastijanu Horvatu.

•••

Nika Rozman, Daša Doberšek; foto Iztok Dimc



Željko Hrs, Nika Rozman, Stane Tomazin; foto Iztok Dimc

Klara Kastelec; foto Iztok Dimc





...

# Stane Tomazin

Novi član našega ansambla

## Sara Smrajc Žnidarčič

je diplomirana modna oblikovalka, kostumografinja in stilistka. Po končanem programu mednarodne mature na Gimnaziji Bežigrad je študij nadaljevala na Akademiji za likovne umetnosti NABA v Milanu. Tam je, poleg kostumov za projekte študentov medijskega oblikovanja, ustvarila prvo samostojno kostumografijo za gledališko predstavo *Vzemi me v roke* v režiji Evalda Flisarja in za plesni spektakel *Trip za 3*. Po diplomi 2012 se je vrnila v Ljubljano. Od takrat je kot kostumografka sodelovala z režiserji Milošem Lolićem, Jako A. Vojevcem, Tinom Grabnarjem, Borisom Kobalom in Anjo Suša ter pri več uprizoritvah delala kot asistentka kostumografov. Rada raziskuje pomen in vlogo oblačila na vseh področjih uprizoritvene umetnosti. Veseli jo oblikovanje gledaliških kostumov, včasih jo pritegne moda (s fotografinjo Majo Slavec je sodelovala z glasbeno skupino Laibach), najbolj pa jo zanima sodobni ples, zato je ustvarila tudi plesne kostume za več predstav in solo nastopov. Letos se je lotila produkcije Oddelka za sodobni ples na Konservatoriju za glasbo in balet; za plesno pravljico *Aria v čudovitem svetu* not je zasnovala in izdelala več kot 170 kostumov za otroke.

## Adriana Furlan

je absolventka magistrskega študija scenografije na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Že med študijem je sodelovala s številnimi režiserji (Marko Bratuš, Maria Francova, Daniel Day Škufca, Andrej Jus, Alen Jelen, Oliver Frlič, Aleksander Popovski, Dušan Mlakar, Tin Grabnar, s katerim tokrat ustvarja že četrtoč).

Poleg gledališke se v zadnjem času sooča tudi s filmsko scenografijo, saj je kot avtorica sodelovala pri več kratkih televizijskih filmih v produkciji AGRFT (*Potenje morskoga ježka*, 2014; *Vevericam nič ne uide*, 2015 in *Živalski vrt*, 2015), televizijskih oddajah (*Gremo mi po znanje* in *Med zvokom in glasbo*), bila je asistentka scenografije pri več produkcijah AGRFT ter dveh celovečernih filmih (*Julija in alfa Romeo Blaža Završnika* in *Nika Slobodana Maksimovića*).

Na svoji ustvarjalni poti se odloča tako za ustvarjanje v gledališču kot na filmu, saj sta ji oba medija enako ljuba.

## Tomaž Grom

je slovenski kontrabasist in skladatelj. Kot improvizator se posveča raziskovanju razširjenih tehnik igranja kontrabasa, tudi v kombinaciji z elektronom. Sodeluje v najrazličnejših zasedbah različnih glasbenih zvrsti. Gostoval je na festivalih po Evropi in Kanadi. V sodelovanju z umetniki, kot so Tomi Janežič, Bojan Jablanovec, Sebastijan Horvat, Diego de Brea, Tijana Zinajić, Špela Čadež, Maja Kunšič, Tin Grabnar, Brane Potočan, Mateja Bučar, Tanja Zgonc, Magdalena Reiter, Iztok Kovač, Milan Tomašič, Snježana Premuš, Goran Bogdanovski, je ustvaril avtorsko glasbo za več gledaliških, plesnih in lutkovnih predstav ter animiranih filmov.

Njegova performans *Bruto* in *Ništrc* sta uvrščena v Artservisovo zbirko (projekt SCCA – Ljubljana). Od leta 2006 vsebinsko in tematsko koncipira in vodi delavnice na področju elektroakustične in improvizirane glasbe. Je umetniški vodja Zavoda Sploh, ki se ukvarja s produkcijo na področju glasbenih in uprizoritvenih umetnosti ter z izobraževanjem in založništvom.

## Irena Tomažin

se je z gledališčem srečala na Bežigrajski gimnaziji v skupini IHT pod mentorstvom Tomaža Štrucla. Plesno se je izpopolnjevala v Studiu Intakt in v Plesnem Teatru Ljubljana ter v izobraževalnih programih Plesni laboratorij in Agon. Bila je štipendistka programa za sodobni ples DanceWEB na Dunaju, leta 2007 pa je bila izbrana za udeležbo v izobraževalnem programu Atelier Inštituta Grotowski. Prvenec *Hitchcockove metamorfoze* je ustvarila s skladateljem Mitjem Reichenbergom leta 2001, že z drugim solom *Kaprica* pa se je začelo njeno raziskovanje razsežnosti glasbu. V naslednjih letih je sodelovala med drugim z Josephine Evrard, Mathieujem Copelandom, Aldom Ivančičem, Bast Kolektivom, Borghesio ... Od leta 2006 izvaja solistični projekt za glas in diktafone, imenovan *IT*, s katerim gostuje doma in v tujini. Je dobitnica zlate ptice in več nagrad festivala Gibanica. V Sloveniji in v tujini redno vodi delavnice za glas.

Stane Tomazin se je rodil leta 1989 v Novem mestu. Leta 2009 se je vpisal na AGRFT, kjer je pod vodstvom mentorjev Jožice Avbelj in Jerneja Lorencija študiral dramsko igro. Že med študijem je začel sodelovati s profesionalnimi gledališkimi skupinami in institucijami (Beton Ltd., Mini teater, Lutkovno gledališče Ljubljana). Redno sodeluje z Gledališčem Glej, zaigral pa je tudi v precej kratkih filmih, tako profesionalnih kot študentskih, in za vloge v dveh od njih, *Nad mestom se dani* (režija Blaž Završnik) in *Divji vzhod* (režija Maja Prelog), prejel akademski nagradi zlatolaska. Širša javnost ga je v zadnjem času spoznala kot Žana v *Eni žlahtni storiji* (Planet TV).

Leta 2013 je diplomiral z vlogo Starca v uprizoritvi lonescovih *Stolov* (režija Mateja Kokol) in zanj prejel akademsko Prešernovo nagrado, zdaj pa se približuje koncu magistrskega študija dramske igre na AGRFT pod vodstvom mentorja Borisa Ostana. Leta 2014 se je zaposlil v Slovenskem mladinskem gledališču.

Ob tej priložnosti je z nami delil nekaj misli o svojem dosedanem in prihodnjem ustvarjanju ...

»Vse vloge, ki sem jih delal, so del mene in jih ne bi nikoli zatajil. Če pa že moram kakšno izpostaviti, bi bili to Pierrrot v drami *Splendid* Jeana Geneta in Starec v *Stolih* Eugèna Ionesca. Orgazem za igralca.«

Prvi projekt, pri katerem je sodeloval v okviru Mladinskega, je bila uprizoritev *Sokrat, Slavoj in sofisti*, ki jo je po Aristofanovi komediji režiral Jure Novak, do zdaj pa je nastopil še v predstavah *Srce na dlani* (Draga Potočnjak, režija Mare Bulc), *Glengarry Glen Ross* (David Mamet, režija Vito Taufer) in *Vsi junaki zbrani* (Draga Potočnjak, režija Branko Potočan). Kako se ob tem počuti?

»Delati v Mladinskem je super. Zelo sem počaščen in hvaležen, da sem 'padel' v to tradicijo, na kateri temelji Mladinsko. Tradicijo, ki temelji na raziskovanju in širjenju gledaliških praks, na nekastnem sistemu, na kritičnem odnosu do družbe, na preizpraševanju umetnosti in umetnika samega. Zdi se mi, da je to prava pot.«

In kako vidi svojo pot v prihodnje?

»Izziv je ogromen; kot sem že omenil, je to, da si del takšne moči, kakršno nosi Mladinsko, kar zastrašuje. Hkrati pa se mi zdi, da je moja dolžnost, da se tega ne ustrašim, ampak da si vzamem prostor in kar najbolje delam in se razvijam.«

Pripravila T. M.



Stane Tomazin; foto Iztok Dimc





Nika Rozman, Robert Prebil, Željko Hrs; foto Iztok Dimc



# Åseved Martena Pellinga (Lotz, 56)

slovensko M

Številne razvite države, ki so že povsem izpraznile svoja ribja lovišča, se ozirajo po oddaljenih ribolovnih območjih. Nekaj najbogatijših na svetu je ob obalah Afrike. Somalijski ribiči že desetletja, odkar traja državljanska vojna, nemočno opazujejo velike ribiške ladje tujih držav, ki ropajo morje pred njihovo obalo in izčrpavajo zaloge rib, ki jih obubožana država nujno potrebuje. Na območju, ki naj bi bilo somalijska izključna ekonomska cona, ni nobenih somalijskih vojnih ladij, ki bi varovale obale svoje države, in ribiči pogosto naletijo na tuje ladje, ki ob njihovi obali odmetavajo strupene odpadke, tudi jedrske.

Ribiči so bili tudi sami pogosto tarča roparjev. Zato so si najprej priskrbeli puške, da bi se branili pred napadi. Kmalu pa so ugotovili, da bi bilo precej bolj učinkovito, če bi tudi sami začeli ropati. V kratkem so se iz ribičev prelevili v pirate na čolnih iz steklenih vlaken z močnim zunanjim motorjem, se oborožili z ročnimi granatami, ki so jih brez težav dobili med zalogami iz državljanske vojne, in nekaj osnovnimi elektronskimi napravami ter predvsem z veliko poguma. Tako borno opremljeni napadajo velike ladje, ki sicer večinoma niso oborožene. Med samimi napadi je v zadnjem času prišlo tudi do nekaj žrtev med člani posadk in potniki napadenih ladij, število žrtev na strani piratov je precej višje. Dodatna nevarnost se zanje pojavi ob pristanku, saj jih na koprem najprej pričakajo drugi roparji, ki poberejo svoj delež, ostanek pa pirati delijo s svojim ljudstvom. Z naropanim bogastvom spodbujajo trgovino, omogočajo odpiranje novih delovnih mest in so tako v bistvu edini vzor naslednjim generacijam. Ljudstvo v njih vidi junake, ki so v ta del sveta vrnili nekakšno obliko gospodarstva, ki je, kakorkoli kriminalna, vseeno boljša opcija od nenehne lakote. Tako ni presenetljivo, da pirati v očeh Somalijcev niso zločinci. Somalijski pirati so med drugim aprila 2010 napadli tovorno ladjo Taipan, ki je plula pod nemško zastavo, za kar so jim sodili na hamburškem sodišču.

## Pirati (ribiči)

### NAVODILA ZA IGRO

Vsak igralec določi barvo svoje kože. Med igro barve kože ni dovoljeno spreminjati. S čolnom pluješ po reki Hindukuš. Oponašaj zvok reke. Če soigralci presodijo, da je zvok ustrezen, znova mečeš kocko. S čolnom zapeleš v afganistanski deželni gozd. Oponašaj zvok vetra v krošnjah dreves. Če soigralci presodijo, da je zvok ustrezen, znova mečeš kocko

skupnek dosežkov, vrednot globoške družbe, zlasti glede na znanstveni in tehnični napredek

## civilizacija

### Koltan

Koltán (coltan) je v Afriki udomaćeno ime za rudnino kolumbit-tantalit, iz katere industrijsko pridobivajo kovini niobij in tantal. Koltan je črne barve in nima odsevne površine. Tantal se uporablja za izdelavo različnih elektronskih naprav, zaradi česar povpraševanje po njem hitro narašča. Pomembna nahajališča koltana so v vzhodnih pokrajinah Demokratične republike Kongo, kjer pridobijo kar 80 odstotkov te rude v svetovnem merilu. Po trditvah nekaterih virov je boj za dobiček od prodaje koltana vzrok za notranjo nestabilnost v državi.

## Kolonializem

Kolonializem imenujemo odnose med človeškimi skupnostmi, ki temeljijo na popolni neenakopravnosti in so hierarhični in vsiljeni, da ena skupnost uveljavlja nadzor ali neposredno oblast nad drugo ali drugimi. Kolonializem je tesno povezan z imperikalizmom, uveljavljanjem vlada- ga organizma, nad drugim, in v praksi ju je težko ločiti. Države, ki so bile žrtve kolonializma, so: Zimbabve, Čad, Avstralija, Madagaskar, Angola, Demokratična republika Kongo, Indija, Južni Sudan, Libija, Lesoto, Niger, Nigerija, Republika Južna Afrika, Republika Kongo, Ruanda, Sejšeli, Nova Zelandija, Senegal, Slonokoščena obala, Sierra Leone, Somalija, Srednjefriška republika, Sudan, Svazi, Tanzanija, Togo, Tunizija, Uganda, Zambija, Zelenortski otoki, države Severne, Srednje in Južne Amerike ...

### SOMALIJSKO MORJE

TOFDAU

DEUTINGER

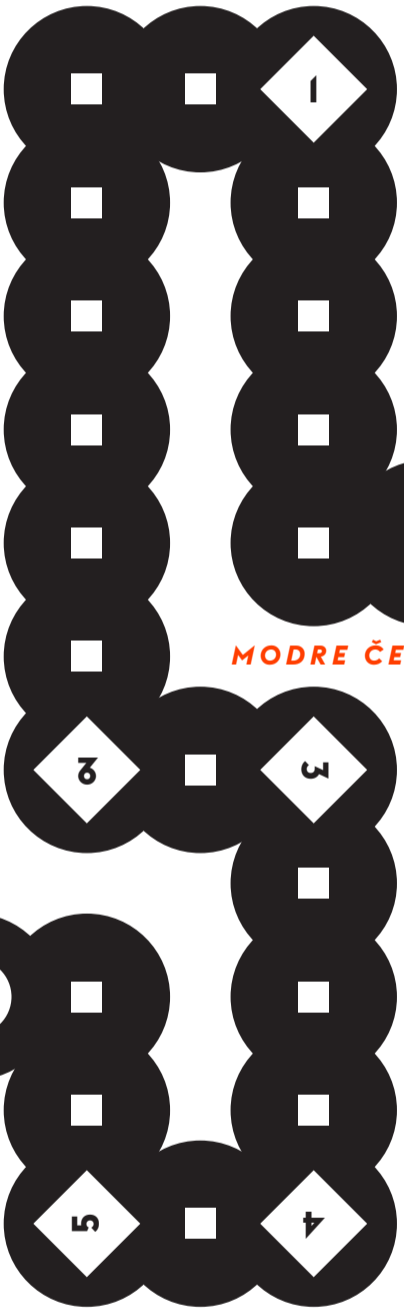
## MODRE ČELADE

- 01 → **Rudnik koltana**  
**Temnopoliti:** Izkoplješ dve toni ostrečič nemeškega otroka. Pojdi 5 polj naprej.
- **Druge rase:** V Somalijem si morje izpusti jedrske odpadke. Telega nihče ne opazi. Znova mečeš kocko.
- **16** → **Temnopoliti:** Zavzameš ladjo in se v kuhinji končno naješ. Pojdi 14 polj naprej.
- **Druge rase:** V Somalijem morje si izpusti jedrske odpadke. Telega nihče ne opazi. Znova mečeš kocko.
- **17** → **Temnopoliti:** Nizozemska mornarica te ujame in obdolži piratstva. Pojdi na hamburško sodišče, kjer ti bodo sodili.
- **Druge rase:** Somalijški pirati napadejo tvojo ladjo. Pojdi 15 polj nazaj.
- MISIJON**
- 18 **Sprejem**  
 Opredeli, katere veroizpovedi si: **Krščanski:** pojdi 6 polj naprej **Islamski:** pojdi 8 polj nazaj **Kopkulture:** pojdi 10 polj naprej **Druge:** ostaneš, kjer si
- **19** **Ateistični kamen**  
 Zagledal si se v kamen in se poistovetil z njim. En krog ne mečeš kocke. Medtem razmišljaš o smislu življenja.
- **20** **Melursus ursinus**  
 Ne razumeš pridige reverenda Carterja, zato moraš nazaj v rudnik koltana.
- **21** **Svetišče**  
**Belopoliti:** Poskušaš spreobrniti domorodce. Pojdi 8 polj naprej. **Druge rase:** Poskušaš spreobrniti domorodce. Pojdi v zapor.
- **22** Si pri maši v misijonu. Zapor *The lion sleeps tonight.* Če soigralci presodijo, da je pesem ustrezna, znova mečeš kocko.
- **23** Oponašaj zvok komarja. Če soigralci presodijo, da je zvok ustrezen, znova mečeš kocko.
- DEUTINGER**
- **24** Izračunaj, koliko je  $21 + 3 - 24 + 91 - 3 - 24 + 91 - 3 + 24 + 24 + 3 + 91 - 3 + 24 - 3$ . Če je izračun pravičen, znova mečeš kocko.
- **25** **Osrčje afganistanskega pragozda**  
 Nič ne vidiš, ker je vse tako temno. Pojdi 4 polja naprej.
- **26** **Deutingerjevo maščevanje**  
**Belopoliti:** Deutinger te ustrelil. Pojdi 12 polj nazaj. **Druge rase:** Deutinger te pusti pri miru. Pojdi 3 polja naprej.
- **27** Oponašaj zvok vetra v krošnjah dreves, ki tukaj ne obstajajo. Če soigralci presodijo, da je zvok ustrezen, znova mečeš kocko.
- **28** S soigralci vzpostavi 30 sekund tišine. Če ti uspe, znova mečeš kocko.
- 28 KONEC**
- **Vrzi kocko:**  
 Ubiješ se z žičko in s tulcem od kulija.  
 Pelnerjeva pošlje tvoje koordinate za zračni napad.  
 Zagodba se pač konča.  
 Pelnerjeva te ustrelil.  
 Opraviš zadano nalogo in dobiš višji čin.  
 Si med igro vsaj spoznal svoje soigralce, če se z njimi že nisi spoprijateljil? »Zna bit.«

mi bombami napadli elektroenergetske objekte, kar je povzročilo razpad elektroenergetskega sistema v državi. Operacija je bila končana po 79 dneh s podpi-katere je zveza NATO prisilila Zvezno republiko Jugo-slavijo, da preneha represijo nad Albanci in se umakne iz Kosova. S tem namenom so ZDA v okviru zveze NATO 24. marca začele letalske in raketne napade na Zvezno republiko Jugoslavijo. Ker pa enotensko bombardir-ranje ni zadostne škodovale njeim varnostnim silam, je zveza NATO izvedla več napadov na civilne objekte in infrastrukturo po Srbiji, med drugim so z grfritni-najmanj 489 in največ 528 civilistov«.

Operacija Zvezniška sila (ang.: *Operation Allied Force*) je naziv za letalsko-raketno operacijo, med katero je zveza NATO prisilila Zvezno republiko Jugo-slavijo, da preneha represijo nad Albanci in se umakne iz Kosova. S tem namenom so ZDA v okviru zveze NATO 24. marca začele letalske in raketne napade na Zvezno republiko Jugoslavijo. Ker pa enotensko bombardir-ranje ni zadostne škodovale njeim varnostnim silam, je zveza NATO izvedla več napadov na civilne objekte in infrastrukturo po Srbiji, med drugim so z grfritni-najmanj 489 in največ 528 civilistov«.

## Natov napad leta 1999



## Modre čelade

Modre čelade nosijo pripadniki mirovnihi misij pod okriljem Združenih narodov. Čelada, na kateri z velikimi tiskanimi črkami piše UN (United Nations), je prepoznavni znak vojakov, ki sodelujejo v mirovnihi operacijah. Po definiciji Mednarodne mirovne akademije naj bi mirovne operacije »preprečevale, zadrževale, umirjale in prekinile sovražnosti med državami in znotraj njih s posredovanjem tretje strani, ki je mednarodno organizirana in vodena ter uporablja večnacionalno vojaško, policijsko in civilno osebje s ciljem obnove ali vzdrževanja miru«.

## domorodec

## kdor je po izvoru od tam, kjer živi









Robert Prebil, Nika Rozman, Željko Hrs; foto Iztok Dimc

Wolfram Lotz

# Norčevanje teme

RADIJSKA IGRA



Uprizoritvene pravice  
S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt na Majni, Nemčija; © 2013  
Prevedla Urška Brodar 2015  
Po romanu Francisa Forda Conrada *Srce apokalipse*

#### OPOMBA V PRIMERU MOREBITNE UPRIZORITVE BESEDILA NA GLEDALIŠKEM ODRU

Ker gre za radijsko igro in ne za primarno gledališko besedilo, je za morebitno uprizoritev na odru potrebna obsežna transformacija. Spremembe v dramaturgiji, črtanje, vstavljanje tujih besedil in podobno – vse to zatorej ni samo v veliki meri dovoljeno, temveč priporočljivo. Pri napovedih, programskih objavah in podobnem ne uporabljajte oznake »Gledališko besedilo, ki ga je napisal«, temveč »Po radijski igri, ki jo je napisal«, in to zato, ker tako je. Uživajte.

W. Lotz, 11. aprila 2013

## I. PROLOG SOMALIJSKEGA PIRATA

Spoštovani gospod predsedujoči sodnik, ime mi je Ultimo Michael Pussi, in kot veste in kot je bilo mogoče prebrati tudi v nemškem časopisu, sem temnopolti črnc iz Somalije. Ker je tako lažje, z vami govorim nemško, prosim za razumevanje, po moje je vse skupaj tako pač veliko bolj enostavno.

O sebi lahko navedem naslednje podatke:

Rodil sem se v deževnem obdobju, pod nekim drevesom, katerega cvetovi zjutraj dišijo kot cvetovi nobenega drugega drevesa, ki pa že opoldne sramežljivo zaprejo svoje kelihe pred pogledi ljudi in živali.

Mojemu očetu je bilo večinoma ime Kanok, ampak včasih se je imenoval tudi Pulpin, včasih se je imenoval Thoarde, včasih mu je bilo ime Iltis, pač odvisno od tega, s kom se je pogovarjal. Po poklicu je bil nekdo, ki po obrobju mesta Mogadiš s palico po peščenih tleh brska za stvarmi.

Moji materi je bilo ime Honija, priučila se je različnih poklicev: kuhanja potrebščin v pločevinastem loncu, pranja perila, čiščenja stvari, ki jih imaš v lasti, jokanja, če si žalosten, petja, če si poln radosti, programiranja preprostih tabel v programu Excel, odrievanja psov s posušeno vejo, če postanejo preveč vsiljivi, vzbujanja občutka varnosti.

Na znanje vzamem, da sem tukaj na hamburškem deželnem sodišču obtožen piratstva. Res je, pirat sem. Priznam tudi, da sem izvedel očitano mi dejanje, piratski napad na večnamensko tovorno ladjo Taipán. Imam pa pravico, da povem, kako sem do tega dejanja sploh prišel, ker bi rad tako apeliral na vaše razumevanje našega položaja, ki nas naravnost sili v to, čeprav se mogoče kakemu Srednjeevropejcu zdijo naše življenjske razmere tuje in popolnoma nerazumljive. Pa vendar: preden sem se odločil za piratstvo, sem se najprej izučil za poklicnega ribiča.

Do tega poklica sem prišel prek svojega najboljšega prijatelja Tofdaua. Tofdau je že kot otrok zmeraj hotel postati ribič. Meni je bilo kot otroku zmeraj čisto vseeno, kaj bo iz mene. Kot otrok sem zmeraj govoril: čisto vseeno mi je, kaj bo iz mene, vsi me lahko pišete v rit.

Ampak ob večerih, ko sva v dvoje sedela v razžagani pločevinasti kanti, za neko staro tovarno na obrobju Mogadiša, kjer so nekoč, v času kolonializma, pridelovali banane, torej ko sva ob večerih sedela v tisti razžagani kanti za tovarno, takrat mi je Tofdau pripovedoval, kar je vedel o ribištvi. Ni bilo veliko, ampak bilo je lepo in tako polno strasti. In v nekem trenutku sem tudi sam začel sanjati o tem, da bom postal ribič, in s Tofdauom sva si obljubila, da bova skupaj postala ribiča.

Tofdau je rekel: »Če se z obrobja mesta ozreš na morje, lahko tam na odprtem vidiš veliko pisanih ladij. To so angleške, nizozemske, japonske, indijske, ameriške, nemške in kitajske ladje, in tam so zato, ker je somalijsko morje tako polno čudovitih rib, kot je nebo polno zvezd. Vse, kar morava narediti, je, da se odpeljeva tja in si vzameva nekaj tega bogastva.«

In ko je prišel čas, ko je v najini telesi prišla neka moč in so nama pod pazduho pognale dlake,

sva s Tofdauom spletla mreže in z denarjem, ki ga je Tofdau podedoval po svoji debeli materi,

in z denarjem, ki ga je dobil nekje drugje (o tem nihče ne ve nič natančnega),

in z denarjem, ki sem ga pridobil z nakupom in popravitom in naknadno nadaljnjo prodajo pokvarjenega tranzistorskega radia prek interneta,

in z denarjem, ki sem ga dobil za zidanje majhnega vrtnega zidu,

in z denarjem, ki sem ga zaslužil s prodajo modro svetlikajočega se ptiča, ki sem ga za hišo starega Olima ujel z rokami,

in z denarjem, ki sem ga dobil s prodajo kasete s francosko rap glasbo,

in z denarjem, ki sem ga zaslužil s kopanjem majhnega jarka za oskrbo z vodo med dvema drugima jarkoma, ki so ju kopali drugi ljudje,

s tem denarjem sva kupila majhen, obtolčen čoln.

Poimenovala sva ga Upanje. (Če se je do tukaj pojavilo kakšno vprašanje, potem kar z besedo na dan.

Če se vam bilo kaj ne zdi logično, potem kar vprašajte. Prav.)

Potem je končno napočil najin veliki dan: s čolnom sva odplula na odprto morje. Ko sva bila nekaj kilometrov oddaljena od kopnega, je Tofdau ugasil motor in prisluhnila sva tišini.

Tišina. Potem sva se objela, se smejala in spustila mreže v vodo. Čez nekaj časa sva mreže povlekla nazaj v čoln. Ampak skorajda nisva mogla verjeti očem: mreže so bile prazne. Potem sva se ozrla navzdol v morje, in videla sva, da je bilo tudi morje čisto prazno. Angleške, nizozemske, japonske, indijske, ameriške, nemške in kitajske ribiške flote so iz njega polovile vse ribe in tudi vse drugo. Morje je bilo čisto prazno, niti alg ni bilo več v njem, niti planktona

več, ničesar več, niti vode ni bilo več v njem. Morje je bilo tako bistro, da si lahko videl skozenj, vedno dlje navzdol, v globino, nič več, niti kapljice vode in tudi drugega nič več, tako prazno je bilo morje, in tam, čisto spodaj, čisto spodaj v globočini, sva s Tofdauom videla svetlikajoče se morsko dno, ki pa ni bilo iz peska, kot sva zmeraj mislila, ampak iz jeze, neskončne, večne jeze. Takrat je začel Tofdau kričati, zarjovel je kot ranjena žival in hotel je skočiti navzdol, v tisto praznino, ampak sem ga zadržal; oklenil sem se ga, kot mati oklene svojega otroka, ko pride policija, oklenil sem se svojega prijatelja Tofdaua, da ni mogel skočiti, oklenil sem se ga z vso močjo.

Odpeljala sva se nazaj na kopno, noč se je medtem že spustila z neba. Tofdau se je, ne da bi izustil eno samo besedo, izkrcal iz čolna in izginil v temo. Nisem vedel, ne kam ne kako. Čoln sem spravil pod plahto in celo noč sem z glavo, polno zmedenih misli, taval po mestu. Potem sem v nekem trenutku splezal na jerebiko, mesto je bilo tiste noči čisto mirno, samo tu pa tam sem slišal oddaljeno streljanje iz kakšnega strojniškega jarka, in ko je sonce vzšlo, sem sprejel odločitev. Med ždenjem na tisti jerebiki sem se odločil, da bom začel diplomski študij piratstva na visoki šoli v Mogadišu. Prijavil sem se za različne subvencije in dobil mesečno islamistično kadrovskega štipendijo mesta Mogadiš, manjši priliv študijske fundacije somalijskega ljudstva kot tudi nadaljnjo finančno podporo Javnega sklada vzhodne Afrike za razvoj nadarjenih kadrov. Na nižji in višji stopnji študija sem se naučil zavzeti historično in sodobno ladjevje, skrivaj slediti tovorni ladji v temni noči, z mitraljezom streljati v zrak iz čistega veselja ali zato, da komu naženeš strah v kosti, pa tudi glasno kričati, da tujo posadko prisiliš k predaji. Diplomiral sem z odliko.

Od omenjene noči Tofdaua nisem več videl, ampak potem ko sem na referatu za študentske zadeve prevzel diplomu, sem se odločil, da ga poiščem. Kajti v naši kulturi prijateljstvo pomeni zelo veliko (to morate vedeti, če bi nas radi razumeli). Pogooglal sem Tofdaua in hitro ugotovil, da se je medtem zaposlil v palačinkarni v neki revni mestni četrti. Ko sem se naslednjega dne odpravil tja, se je izkazalo, da lokal ni bil nič drugega kot kos valovite pločevine na štirih stebrih. Tofdau je tam po naročilu etiopskega lastnika pekel palačinke. Čeprav je bil lokal v tisti četrti očitno kar dobro obiskan, je bil Tofdau pri delu videti zelo nesrečen. Stopil sem k njemu, ga stisnil v objem in mu rekel: »Tofdau, ti si edini človek, ki ga še imam na tem svetu – zdaj sem pirat in rad bi se z najinim malim čolnom odpeljal na odprto morje. Pridi z mano!« Tofdau so se orosile oči in vzel je palačinko, ki jo je ravnokar spekel, jo namazal s kremnim mlečnim namazom iz zelene, jo zvil in jo ponudil lačni stranki – in ne da bi počakal na plačilo, je svoj predpasnik zalučal v prah in mi sledil, in hodila sva po ulicah Mogadiša in prepevala, šla sva dol do obale, kjer je bil pod plahto še vedno skrit najin obtolčeni čoln, Upanje.

Medtem ko sva pred obalo na odprtem čakala na ladje (čakala sva več dni in več noči), mi je Tofdau pripovedoval, kaj je počel ves ta čas, ko sem jaz študiral. Rekel je:

»Ultimo, prijatelj moj, najprej sem bil tako zelo na tleh, da nisem bil sposoben vzeti življenja nazaj v svoje roke. Živel sem tja v en dan, zelo sem bil depresiven. Ampak kmalu sem bil zelo na tesnem z denarjem in na hitro nisem našel nobene službe. Potem sem se v stiski začel baviti s tem, da so mi ljudje za denar v rit vtikali razne reči. Tega do zdaj nisem povedal še nikomur, Ultimo, ti si prvi, ki mu to pripovedujem, ker si moj prijatelj. Dovolil sem, da so mi v rit vtaknili dezodorant s kroglico, prijemalko za obračanje klobasic na žaru, radijsko budilko, dovolil sem, da so mi v rit vtaknili nektarino, naslonjalo za roke zlozljivega vrtnega ležalnika, antologijo islandske lirike, cel nabojnik puške kalašnikov, konzervo mačje hrane, predal nočne omarice in kaj vem, kaj še vse. Za to sem dobil veliko denarja, verjemi mi, tako lahko človek zasluži veliko denarja, ampak to ni dobro. Ne pravim, da je zlo, če ti kdo vtakne kakšno reč v rit, to je lahko tudi lepo in prav, če tako hočeš. Ampak če to počneš samo za denar in če tega pravzaprav nočeš, pa to ni dobro. Na dolgi rok, Ultimo, to ubije majhnega žvrgolečega ptička, ki stanuje v gnezdu našega srca. Mogoče sem konzervativen, ampak po moje je to pač tako. No ja, po nekaj mesecih sem potem dobil službo v palačinkarni, dobro, spodobno službo. Ampak tam delaš pa cel ljubi dan in zaslužiš tako malo, da od tega ne moreš živeti. Kaj naj človek naredi, kaj naj človek sploh naredi na tem prekletem svetu?«

Takrat je mojega prijatelja Tofdaua prekinil glasen zvok, to morate vedeti, zvenelo je nekako takole:

*Ultimo z usti proizvede hupajoč zvok.*

Ste ugotovili, za kaj gre? Ne? Počakajte!

*Ultimo še enkrat proizvede ta zvok.*

In? Še zmeraj ne? Počakajte, bom še enkrat:

*Zasliši se posnetek ladijske hupe.*

Ste zdaj ugotovili, za kaj gre? Ladijska hupa, to naj bi bila ladijska hupa! Razumete! Tam se je kar naenkrat pojavila velika ladja in plula je naravnost proti najinemu malemu čolnu, in ker nisva bila pozorna, je v mraku sploh nisva opazila.

Bilo je že prepozno, da bi se tovorni ladji izognila, najina edina možnost je bila, da jo pač zavzameva. Priznam, ne morem reči, da sem ladjo zavzel samo zato, da bi naju rešil, istočasno se mi je namreč porajala misel, da bi jo napadel, ampak samo za to pa spet ni šlo, da sem hotel ladjo zavzeti samo zato, da bi jo napadel, temveč je bila ta želja, da bi napadel ladjo in da bi naju rešil, v tistem trenutku zame pač nekaj popolnoma neločljivega. Razu-



mete? (To je zelo pomembna zadeva!)

Kot rečeno: ko se nama je tovorna ladja ravno dovolj približala, sva jo napadla. Na tem mestu bi vas prosil za razumevanje, da ne morem natančno opisati celotnega poteka operacije, to mi prepoveduje kodeks časti nas, somalijskih piratov. Toliko pa naj le povem: gre za skrajno neverjeten in zelo vratolomen manever, ki terja določene spretnosti. In to je bilo tudi tisto, kar je bilo za naju usodno: Tofdau, ki seveda ni bil dovolj izurjen, je pri manevru zgrmel v valove. To sem opazil šele, ko sem prišel na krov: obrnil sem se, in Tofdaua nisem videl nikjer več. Pogledal sem navzdol, samo razburkano morje, ki je naokrog razmetavalo razbitine najinega malega čolna, ampak Tofdaua nisem videl nikjer. Takrat je moje srce napolnila groza, da nisem dovolj pazil na svojega prijatelja, in stekel sem po ladji in začel kričati: »Ustavite ladjo!« Ampak nihče mi ni odgovoril, in podil sem se po hodnikih in po stopnicah navzgor po tej gromozanski ladji, vse do mostu na vrhu, ampak nikjer ni bilo nikogar, in kričal sem in kričal, tako glasno, kolikor sem le lahko, ampak nihče mi ni odgovoril. Sam sem stal tam na mostu, med vso tisto tehniko, ampak ne strojne ne programske opreme nisem poznal, med študijem tega nismo obravnavali (ali pa sem manjkal), tuja neznana mašina, in nisem vedel, kako naj to ladjo ustavim. Kričal sem na pomoč, dokler ni moje srce otopelo od strahu. In iz srca je otopelost prodrla navzven v moje telo in padel sem v nezavest.

Ko sem spet prišel k sebi, sem vklenjen v lisice sam sedel na krovu gliserja nizozemske mornarice, okrog mene je bila noč. Kot veste in kot sem sam šele kasneje izvedel iz medijev, se je posadka tovarne ladje skrila v zaklonišče in od tam prek radijske zveze poklicala pomoč. Potem je posebna enota nizozemske mornarice očitno napadla tovarno ladjo in (tako je pač pisalo v časopisu) osvobodila posadko, torej prišla mene, ki sem nezavesten ležal na mostu.

In ko je gliser nizozemske mornarice drvel po morju in je bilo nad mano na nočnem nebu na milijone in milijarde zvezd, takrat sem pomislil na zgodbo o nastanku neba, ki nama jo je enkrat, ko sva bila z mojim prijateljem Tofdauom še otroka, povedala moja babica Kröka: »Na začetku je bilo vse temno in sploh ničesar ni bilo, in Bog je rekel: ta tema in ta nič nista dovolj. In Bog je ustvaril velik mitraljez in ustvaril je poltovornjak in ustvaril je nemško firmo, ki izdeluje označevalno strelivo, in je mitraljez zmontiral na tovarno površino poltovornjaka in z označevalnim strelivom, kot da se mu je strgalo, streljal v temo, in tako je nastalo nebo.«

In ko sem tako sedel na krovu tistega gliserja in zrl v morje in v nebo, sem začutil, kako me je navdala strašanska groza, in sem se zjokal, kot se nisem zjokal še nikoli.

To je moja zgodba. Prosim vas, da mi verjamete, vem, da je vam, Srednjeevropejcem, moja življenjska resničnost mogoče tuja in nerazumljiva, ampak prosim vas, da me razumete in da mi verjamete, če vam je to pač mogoče.

Moj odvetnik je bil tako prijazen, da mi je za podkrepitev zgodbe iz domovine priskrbel nekaj dokaznega gradiva, za kar sem mu globoko hvaležen, in to bi vam rad še na hitro pokazal.

Najprej velika vhodna vrata na visoko šolo v Mogadišu, kjer sem študiral piratstvo. To vidite tukaj:

*Zasliši se posnetek škripajočih vrat.*

Poleg tega imam tukaj kos obale, kjer je bil pod plahto shranjen najin čoln Upanje. Poglejte:

*Zasliši se posnetek kričečih galebov in šumenja valov.*

In tukaj je cesta, na kateri sem v Mogadišu odraščal:

*Zaslišijo se hupajoči avtomobili, tuji glasovi, hrumeči mopedi itd.*

Vem, da so ti dokazi mogoče malce blesavi, ampak drugih nimam. Vem tudi, da je moja zgodba mogoče videti blesava, ker se vam zdi vse tako tuje in nenavadno, ampak prosim vas za razumevanje. Prosim vas za razumevanje!

To je moja edina možnost.

## II. VOŽNJA PO REKI

### 1.

Ime mi je Oliver Pellner, sem štabni vodnik Nemške vojske. Dobil sem naročilo, naj odkrijem, kje se nahaja podpolkovnik Karl Deutinger, da smo ga lahko likvidirali. Deutinger je bil član tričlanske posebne enote, ki je bila pred letom in pol na skrivni misiji v gozdovih na vzhodu države. Operacije pa kljub temu niso zaključili, ker je Deutinger, tako sem sklepal iz dokumentov, ki so mi jih izročili, v napadu blaznosti ubil svoja kamerada Inga Petrova in Matthiasa Wenskeja. Moja naloga je bila torej, da na ciljnim območju odkrijem, kje se nahaja Deutinger, in da v center za operativo sporočim točne koordinate njegove lokacije za potrebe zračnega napada.

V ta namen sem se moral do ciljnega območja s patroljnim čolnom odpeljati navzgor po Hindukušu. Na tem mestu ljudje rečejo: »Saj Hindukuš sploh ni reka, temveč gorovje.« Ljudje vidijo nekaj po televiziji in potem to kar verjamejo in mislijo, da vedo, da je Hindukuš gorovje. Ampak jaz sem bil tam, peljal sem se po Hindukušu navzgor. Gre za temno, leno reko. Ko sem iskal podpolkovnika Deutingerja, sem se peljal po njej navzgor, globoko v tropske gozdove Afganistana, spremljal me je samo vodnik Stefan Dorsch, ki je krmaril najin patroljni čoln. Najbolje, da Stefan Dorsch na hitro sam pove kaj o sebi.

STEFAN DORSCH Kaj pa naj povem, gospod štabni vodnik?

PELLNER No, na primer, da prihajate iz Vzhodne Nemčije.

STEFAN DORSCH Okej. Torej, prihajam iz Vzhodne Nemčije, iz Bernburga na Saškem-Anhalt.

PELLNER In še kaj o svoji poklicni kvalifikaciji?

STEFAN DORSCH Študiral sem socialno delo.

PELLNER Povedati morate še to, da niste diplomirali.

STEFAN DORSCH Ja, nisem diplomiral.

PELLNER In na hitro povejte še, kako ste se znašli v Nemški vojski.

STEFAN DORSCH Kaj točno mislite s tem?

PELLNER Tisto reč s slabimi razmerami tam, od koder prihajate.

STEFAN DORSCH Ja, torej, v Nemški vojski sem se znašel zato, ker po študiju nisem našel službe. Takrat sem se odločil, da grem za vojaka. Seveda je bilo jasno, da bom moral tudi na vojna območja, ampak mislil sem si, da je to še vedno boljše, kot da si brezposeln.

PELLNER Točno tako. Ampak kar tako meni nič tebi nič pa tudi niste prišli v vojsko. Zaradi zasebnih okoliščin ste bili v dvomih.

STEFAN DORSCH Ja, no prav, to je res.

PELLNER To še na hitro povejte!

STEFAN DORSCH Ja?

PELLNER Ja, samo če hočete!

STEFAN DORSCH No prav, okej.

Do zdaj sem imel samo eno punco in skupaj sva bila samo mesec in pol. Od tega pa je zdaj tudi že štiri leta. Medtem sem dopolnil 31 let in seveda je bila tudi to ena taka stvar, da sem si mislil: če bom šel v vojsko in bom moral na misije v tujino, potem je skoraj nemogoče, da bom koga našel. In pri tem je to pač tisto najbolj pomembno, da nekoga imaš. Tudi spolnost, seveda, jasno.

To pogrešam.

*Premor.*

Naj povem še kaj o sebi?

PELLNER Ne, hvala, to bo zaenkrat dovolj.

STEFAN DORSCH Ampak nekaj bi rad vprašal, gospod štabni vodnik.

PELLNER Ja?

STEFAN DORSCH Peljem vas po reki navzgor, toliko mi je znano, ampak kaj točno je najino naročilo?

Ah, ta vprašanja! Tega mu pač nisem smel povedati, najino naročilo je bilo podvrženo najstrožji tajnosti. *Premor.* Pretvarjal sem se pač, da ga sploh nisem slišal.

### 2.

Nekaj dni po odhodu sva, kot načrtovano, prispela do zadnje prave postojanke pred začetkom čiste divjine. Bazo so upravljale italijanske modre čelade. Očitno so naju že od daleč opazili, ker je komandant, neki Lodetti, prišel dol do priveza in naju sprejel. Lodetti naju je odpeljal gor v bazo. Na pobočju je ždelo več ducačov domorodcev, nekaj jih je ležalo pod drevesom in spalo, drugi so posedali okrog ognja, nad katerim so pekli kačo, spet tretji so sedeli za skalno polico in v opoldanski vročini brez besed igrali neko igro s kockami. Nobeden od njih nam ni namenjal kakšne posebne pozornosti.

Kaj počnejo ti ljudje tukaj?, sem vprašal.

Lodetti je odgovoril nekako takole:

LODETTI To so nabiralci. Sem pridejo med pavzo za kosilo.

Tukaj so varni pred napadi talibanov.

PELLNER Zakaj pa med pavzo za kosilo pridejo sem na

to strmo pobočje?

LODETTI Ah, ne sprašujte! Najprej so bili zmeraj v bazi, ampak to pač ni bilo za nikamor.

STEFAN DORSCH Kaj pa je bil problem?

LODETTI Tile domorodci ... kako naj rečem ... Ti ljudje so pač čisto necivilizirani. Problem je bila uporaba stranišča. Dolgo smo se trudili, da bi jih naučili, naj se usedejo, ko gredo lulat, ampak med njimi se je zmeraj znova našel kdo, ki tega pač ni upošteval. Zmeraj znova je bila WC školjka pač malo poškrabljena, no. Dvakrat so bile v školjki celo sledi, ker očitno tudi WC ščetke niso uporabljali. Tako pač ni šlo več naprej. Ampak to, da bi jim namesto tega dovolili, da bi potrebo opravljali kje za bazo, pa tudi ni bilo rešitev, v tem vročem podnebnju to začne takoj nemarno zaudarjati. V nekem trenutku mi je prišlo na misel, da bi lahko bili med pavzo za kosilo na pobočju ob reki. To seveda tudi ni najbolj optimalno, ampak tam jih še zmeraj štiti naša baza, predvsem pa se lahko pač podelajo naravnost v reko, kar se je konec koncev izkazalo za najboljšo rešitev. In res gre samo za pavzo za kosilo, zvečer gredo nazaj v svoje vasi.

PELLNER Kaj pa ti ljudje tukaj delajo?

LODETTI V gozdovih nabirajo koltan, v tej državi so svetlobna leta oddaljeni od tega, da bi kaj pametnega pridelovali. Koltan se uporablja za izdelovanje mobilnih telefonov, evropske firme zanj plačujejo dober denar, in če mi nabiranja ne bi nadzorovali, bi si talibani prigrabili izkupiček.

STEFAN DORSCH To pomeni, da so zato tukaj zgradili postojanko?

LODETTI Ja, zakaj pa bi drugače sploh komu padlo na pamet, da bi tukaj v tej divjini zgradil postojanko. Stacionirani smo tukaj, bogu za hrbtom. Že več mesecev si poskušamo zrihtat internet, ampak to pač ni mogoče, kaj šele televizijo. Si lahko kaj takega sploh predstavljate? Stacionirani smo tukaj, sredi vojnega območja, ampak nimamo blage veze o ničemer, ker tukaj nimamo ne televizije ne interneta. Vsake toliko nas iz gozdov obstreljujejo z granatami in zmeraj znova nas napade kakšna posamezna enota, ampak več o vojni ne pride do nas, no, predstavljajte si, tukaj v tem jebenem brlogu pač nimamo interneta.

Lodetti naju je odvedel do svojega kontejnerja, kjer naju je povabil na kosilo. Ne vem več, kaj smo jedli, vsekakor je zvenelo takole: *tih zvenketanje pribora.*

Enkrat med kosilom je Lodetti rekel:

LODETTI Moja dolžnost je, da vaju posvarim pred vožnjo naprej. Tale divjina tamle zunaj je živa groza. Razen majhnega misijona malo naprej po reki navzgor je tole tukaj zadnje pravo oporišče. Tam zunaj v tisti divjini vlada blaznost, na dolgi rok se ti tam zmeša. Divjina je ob pamet spravila tudi tistega Nemca.

PELLNER O katerem Nemcu govorite?

LODETTI Tam nekje v gozdovih tiči nek Nemec, tukaj smo ga lahko ujeli prek radijske zveze. Jaz osebno tega nikoli nisem poslušal. Ampak naš radiotelegrafist je zmeraj znova kaj ujel, očitno je šlo za odurne reči. Najprej je naš radiotelegrafist postajal vedno bolj čuden, ponoči je pač ždel ob radiokomunikacijski napravi, izoliral se je. To se nam ni zdelo nič čudnega, včasih se tukaj pač zgodi, da si slabe volje, to potem v nekem trenutku že mine. Ampak našemu radiotelegrafistu se je v nekem trenutku strgalo, z vrtnim stolom je ubil tri kamerade, preden smo ga ustrelili. Bilo je grozno.

PELLNER Zakaj točno pa je to naredil?

LODETTI Pojma nimam. Ne vemo. Po incidentu sem dal iz varnostnih razlogov onesposobiti radiokomunikacijsko napravo. To je seveda problem, ker še zmeraj nimamo interneta, ampak kot komandant sem tukaj konec koncev odgovoren.

V bazi je postopoma postajalo vse bolj glasno. Pavza za kosilo je očitno minila. Mimo okna so hodili delavci v spremstvu nekaj težko oboroženih vojakov.

*Klici »Avanti! Avanti!«.*

Vsak domorodec je prek rame nosil prazno plastično vrečo in s seboj je imel orodje, ki je bilo videti kot nekakšna kombinacija ročnega primeža in škarij za obrezovanje žive meje. Šele zdaj sem opazil, da je mnogim delavcem manjkal kakšen del telesa: eden je bil brez ušesa, drugi brez roke in nosa, spet tretji brez dlani, eden je bil brez obeh oči in ušesa, eden je bil brez vseh prstov razen palca, drugi brez noge, ki jo je za silo nadomestil z dimniško cevjo iz pločevine. Delavci pa so bili kljub vsemu videti dobro razpoloženi. Spet sem pomislil na to, da so ti divjaki verjetno bolj srečni od nas civiliziranih ljudi, da smo mi, čeprav imamo vse, kar potrebujemo, bolj nesrečni kot tile pohabljeni, da sreča ni odvisna od tega, ali ti kakšen del telesa manjka ali ne.

Lodetti je apatično obsedel na svojem mestu, čisto zatopljen v svoje kosilo. V nekem trenutku je zavzdihnil. Potem je začel, brez kakršnekoli povezave, pripovedovati naslednjo zgodbo:

LODETTI Odraščal sem v majhni hribovski vasi v Dolomitih, okrog dvesto petdeset prebivalcev. In ko sem bil otrok, star tam nekje pet, šest let, to je bilo v začetku

sedemdesetih, takrat je tam, v tisti vasi, obstajala precej izrazita klubska scena. In po večerji smo šli otroci zmeraj še malo plesat, to so bili nori časi. Dostikrat smo jemali tudi droge, veliko sintetičnih reči. Nekega večera sem tam v enem od klubov srečal deklico, ki je tam še nikoli prej nisem videl, stara je bila toliko kot jaz, torej tam nekje pet ali šest, in takoj sem se blazno zatreskal vanjo. In takoj sva se tudi blazno dobro zaštekala. Deklici je bilo ime Marina. Tistega večera sem imel s sabo par hudih tabletk, skupaj sva jih vzela in se totalno razplesala, in bilo je res totalno lepo. Ampak v nekem trenutku je bilo zabave seveda konec in ko sva hotela domov, sem nenadoma začutil, česar do takrat nisem začutil še nikoli: Marino sem hotel odpeljati domov in se z njo dati dol. To me je ful zbegalo, ker sem bil pač še otrok, star pet ali šest let, in tega, kar sem občutil, nisem znal nikamor umestiti. Pa tudi za Marino je bilo vse to čisto tu mač: rekla je, da sem zadet ko mina in da naj najprej sploh skuliram, da se ne moreva kar tako dati dol, ker da sva še otroka. Vseeno sem jo rottil, naj gre z mano v otroško sobo, ampak Marina ni bila za stvar in v nekem trenutku je pač šla in me pustila samega. V tistem trenutku, ko sem tako sam stal med lesenimi hišami v naši vasi in je sonce že vzhajalo, me je obšel takšen obup, da sem se kar tam na licu mesta tako razjokal, da mi je slina s solzami vred tekla direkt v pulover. Kar tulil sem in v tistem trenutku sem dojel, da so mi te jebene droge zjebale otroštvo.

Lodetti je umolknil. Za trenutek je bil vidno razrvan. Stefan Dorsch me je vprašujoče pogledal, tudi njemu ni bilo jasno, kaj nama je hotel Lodetti povedati s to zgodbo. Potem se je Lodetti spet posvetil kosilu, zanj je bila zadeva s tem očitno končana.

Po kosilu se je Stefan Dorsch odpravil k privezu, da bi čoln oskrbel z gorivom in hrano. Z Lodettijem sva še malo posedela, spila espresso in pokramljala. Lodetti mi je povedal, da je enajsti september doživel pred televizijo v počitniškem apartmaju ob jezeru Como in da se mu takrat ni niti sanjalo, kaj vse bo temu sledilo.

LODETTI Enajsti september sem doživel pred televizijo v počitniškem apartmaju ob jezeru Como in takrat se mi niti sanjalo ni, kaj vse bo temu enkrat sledilo.

In potem mi je povedal, da je enkrat deževalo skozi streho kontejnerja in se je zato pokvaril glasbeni stolp.

LODETTI Enkrat je deževalo skozi streho kontejnerja in zato se je pokvaril glasbeni stolp.

Poleg tega mi je Lodetti povedal, da ima rad pohišstvo iz ratana.

LODETTI Rad imam pohišstvo iz ratana.

Lodetti je vztrajal, da me bo pospremil še dol do priveza in naju odslovil:

LODETTI Vztrajam, da vas pospremim še do priveza in vas odslovim.

*Koraki v travi.*

Na poti navzdol do reke se je Lodetti na ozki potki nenadoma ustavil:

LODETTI Ti prekleti divjaki, ta prekleta necivilizirana svojat, ti ...

Lodetti se je sklonil in iz trave pobral zmečkan celofanski ovitek čokoladice.

LODETTI To res ni za verjet! In tamle – poglejte si tole!

Lodetti je stekel nekaj korakov naprej in pobral cigaretni ogorek, ki je ležal v travi.

LODETTI *histerično* Kolikokrat sem tem ljudem rekel, naj smeti mečejo v reko in ne na travnik, ti barbari, sploh jim ne potegne! Sploh jim ne potegne! Pa to je res noro! Pa to je res noro!

Ta divjina tukaj nas bo vse po vrsti požrla! V tej divjini bomo vsi propadli! Tako se človek pač ne more obnašati! Pa to je res noro! Pa to je res čisto noro!

Lodetti je postal čisto zaripel, očitno se je poskušal obvladati. Odkimavaje je lomastil naprej, po pobočju navzdol. Šele ko sva prišla do priveza, se je Lodetti očitno kolikor toliko pomiril.

LODETTI Lepo se imejte, pazite nase, vozite previdno, lepo se imejte, to je noro, pa to je noro.

Najin čoln je izplul. Lodetti je stal na privezu, z eno roko nama je mahal v slovo, v drugi je še vedno držal celofanski ovitek in cigaretni ogorek. Oddaljila sva se, Lodetti je postajal vedno manjši, dokler ga ni bilo več mogoče prepoznati, ampak videl sem, da je tam še vedno nekaj mahalo. Sklenil sem, da pač ne bom več gledal tja. Pred nama je bila zdaj samo še reka in okrog naju temni, neskončni gozdovi.

3.

STEFAN DORSCH Voda se na premcu tako krasno cepi. Je rekel žblj, je Stefan Dorsch rekel v nekem trenutku.

*Daljši premor.*

PELLNER Kako prosim?

STEFAN DORSCH Voda se na premcu tako krasno cepi.

*Premor.*

PELLNER Aha.

*Premor.*

Tako tako.

*Premor.*



In zakaj ste to rekli?  
**STEFAN DORSCH** Kar tako ...  
**PELLNER** Kar tako?  
**STEFAN DORSCH** Ravno sem opazil. Pa sem kar rekel.  
*Premor.*  
**PELLNER** Okej ...  
*Premor.*  
 Se pogosto pogovarjate sami s sabo?  
*Premor.*  
**STEFAN DORSCH** Ne, pravzaprav ne.  
**PELLNER** Aha?  
**STEFAN DORSCH** Pravzaprav se sploh nisem pogovarjal sam s sabo.  
**PELLNER** Temveč?  
**STEFAN DORSCH** Prav... Pravzaprav sem to rekel vam.  
**PELLNER** Meni ste rekli, da se voda na premcu tako krasi cepi?  
*Premor.*  
**STEFAN DORSCH** Ja.  
*Premor.*  
**PELLNER** Tako tako.  
*Premor.*  
 Zakaj pa?  
**STEFAN DORSCH** Ne vem.  
*Nelagodna tišina.*  
**PELLNER** Aha?  
**STEFAN DORSCH** No ja, verjetno sem to rekel, zato da bi ...  
**PELLNER** Zato da bi?  
**STEFAN DORSCH** Zato da bi se z vami nekako zapletel v pogovor.  
*Premor.*  
**PELLNER** Da bi se z mano zapletli v pogovor?  
*Premor.*  
**STEFAN DORSCH** No ja, ja.  
**PELLNER** Aha.  
*Premor.*  
**STEFAN DORSCH** Ja, res ...  
**PELLNER** Okej ...  
**STEFAN DORSCH** Mislil sem, če se že skupaj peljeva po tej reki navzgor, potem ...  
**PELLNER** Ja?  
**STEFAN DORSCH** Potem je to tudi priložnost, da se ...  
**PELLNER** Da se?  
**STEFAN DORSCH** No ja, da se pogovarjava.  
**PELLNER** Hm.  
**STEFAN DORSCH** Ane?  
**PELLNER** Ja, zakaj pa ne ...  
*Premor.*  
**STEFAN DORSCH** Bilo bi mi v veselje.  
*Premor.*  
**PELLNER** Tako tako.  
*Nelagodna tišina.*  
**STEFAN DORSCH** Nisem preveč spreten v takih rečeh, vem.  
*Premor.*  
 Ampak nekje je pač treba začeti.  
**PELLNER** Ja, no ja, jasno.  
*Premor.*

Kaj pa naj bi rekel na to? Nič, seveda.

Že že, to je sigurno mislil iskreno, ampak kako je zadevo privlekel na dan – ne, tako to vsekakor ne gre.

Stefan Dorsch me je čudno pogledal, mogoče vprašujoče ali negotovo ali tako pač, kaj pa jaz vem kako, žal mi je, da tega zdaj ne morete videti, tukaj lahko vse skupaj pač samo slišite. In slišati pač ni bilo nič, čisto, no prav, skoraj nič, samo šumenje reke seveda.

*Premor.*

Okej, tukaj torej šumenje reke:

*Šumenje reke.*

#### 4.

Ti grozoviti gozdovi so kot mogočna speča telesa obdajali reko, obdajali so naju. Peljala sva se po reki navzgor, ampak pogledi so nama uhajali v gozdove, v tisto razcefrano temo. Kje sva bila? Iz naprav sva lahko razbrala, da sva se premikala, ampak gozdovi okrog naju se niso spreminjali, najini pogledi niso našli nič oprijemljivega, drseli so po gozdnatih obrežjih, po gladini reke, po kateri je plavala neka točka, tam na gladini reke je bila neka točka, neka točka, ki se je približevala, nekaj se je tam približevalo. Jebemti, nekaj se tam približuje!

Ampak je še kar precej časa trajalo.

*Zelo dolg premor.*

Ja, šele čez precej časa sva razpoznala, da je šlo za domorodca v kanuju. Zmeraj znova je klical:

**STOJKOVIĆ** Ne streljat, sem klical, prosim, ne streljat, nisem oborožen! Prosim, ne ustrelite me! Prosim!

**PELLNER** Kako vam je ime?

**STOJKOVIĆ** Ime mi je Bojan Stojković.

**PELLNER** In kaj delate tukaj?

**STOJKOVIĆ** Trgovec sem.

**PELLNER** S čim trgujete?

**STOJKOVIĆ** Ah, z različnimi rečmi. Trgujem na primer z jogurtom, s testeninami svedrčki, toastom, fižolčki, pudingom v prahu, kozjim sirom brez laktoze, z vžigalicami, napihljivimi jogiji, zobno nitko in s porom, školjkami, z vzajemnimi investicijskimi skladi, s psi, papajami, človečki iz kostanja in z jogi rjuhama, žagovino za male živali, igricama Playstation, s frnikolami, z napolitankami, zgoščenkami z lounge glasbo in vezalkami, s stvarmi za vsakdanjo rabo pač.

**PELLNER** In kje živite?

**STOJKOVIĆ** Tukaj živim, tukaj v temle kanuju.

**STEFAN DORSCH** Nimate nikjer nobene kočice?

**STOJKOVIĆ** Ne, nekoč sem imel hišo, ampak je bila uničena.

**STEFAN DORSCH** Zaradi vojne?

**STOJKOVIĆ** Bilo je med vojno, ja, ampak po moji krivdi.

**PELLNER** Po vaši krivdi?

**STOJKOVIĆ** To je bilo že davno, konec devetdesetih let.

Pri tem sta mi umrla žena in sin.

**STEFAN DORSCH** Kaj se je pa zgodilo?

**STOJKOVIĆ** V devetdesetih sem si iz prihrankov kupil majhno hiško in jo uredil za svojo družino. Ne tukaj v gozdovih, temveč nekaj kilometrov po reki navzdol, v vasi Novi Očaj, tam smo stanovali, jaz, moja žena Sanja in Milo, moj skoraj dveletni sin. Hiša je bila zelo preprosta. Zada na majhni terasi sem na vsak način hotel imeti markizo, da bi lahko tam posedali tudi ob hudi vročini. Zato sem se zelo pogosto kregal z ženo Sanjo, ker je bila prepričana, da dandanes, torej takrat, ko je pogovor pač potekal, živ bog nima več markize, da so bile moderne prej, v osemdesetih, je rekla, ampak zdaj da je to že totalno out. Seveda je imela prav, tudi sam sem vedel, da so markize že totalno out! Ampak takšna markiza je v moji domišljiji vedno spadala zraven k lastni hiši in zato sem jo hotel imeti, tudi če je bilo to totalno out. Bil sem tako strašansko trmast. Nisem in nisem popustil.

**PELLNER** Kakšno zvezo pa ima ta neumna markiza s smrtjo vaše družine!

**STOJKOVIĆ** To sem ravno hotel razložiti, rad bi samo ... Torej: Poleg našega naselja je bila pač pumpa Naftne industrije, takšna črpalka za pogonsko gorivo, ki so jo talibani tudi takrat uporabljali v vojaške namene. Neke srede spomladi 1999 jo je iz zraka napadla zveza Nato. Natov bombnik je nanjo odvrigel bombo, natančno vodeno strelivo, da ne bi poškodovala še koga drugega, in te bombe so neverjetno precizne, celo na meter natančno naj bi zadela predvideni cilj. Celotna črpalka je torej pri priči eksplodirala, sprožila je nekaj močnih detonacij, in ogenj je segel v višave. Iskre so frčale po zraku in markizo na naši hiši, ki je bila tam v bližini, je nekako zajel ogenj, in potem se je ogenj od tam razširil na hišo. Žena je z Milom pobegnila v klet, ker se je tako prestrašila eksplozije, in zato je prepozno opazila, da se je vnela še hiša. Moja žena je z Milom sedela v kleti in hiša je gorela, in ko sem slišal eksplozijo, sem stekel iz avtomehanične delavnice, kjer sem takrat delal, skozi vas naravnost domov, ampak je že vse gorelo, cela hiša, in nisem mogel narediti nič več, ko sem prišel tja, je bila hiša že v plamenih, in slišal sem, kako je moja žena kričala v kleti, in moj sin, kako je Milo kričal v plamenih, in jaz nisem mogel narediti nič, lahko sem samo stal tam in čisto nič nisem mogel narediti, dokler nista zgorela.

*Tišina.*

**STEFAN DORSCH** Ampak to pa res ni bila vaša krivda.

**STOJKOVIĆ** Kaj da ne.

**STEFAN DORSCH** Ampak saj vaša žena in vaš sin nista umrla zaradi vas!

**STOJKOVIĆ** Lepo od vas, da bi zadevo radi videli na ta način, leta in leta sem tudi jaz hotel, da bi bilo tako, ampak to pač ni res. Moji sosedje namreč niso umrli, čeprav je bila vojna, in vojna je v teh krajih pač dejstvo. Samo moja družina je zgorela, ker smo na naši hiši imeli markizo. Zato ker sem si pritrmaril tisto markizo.

**STEFAN DORSCH** Pa to ni res! Za vse je bila kriva bomba! Umrla sta zaradi bombe!

**STOJKOVIĆ** Ampak bomba sploh ni zadela naše hiše. Bomba je na milimeter natančno zadela svoj cilj, šlo je namreč za natančno vodeno strelivo. Našo hišo je ogenj zajel zaradi markize. Če ne bi zmontiral tiste markize, bi naša hiša ostala cela kot vse druge hiše v vasi.

**STEFAN DORSCH** Ampak to sploh ni res!

**STOJKOVIĆ** Vi bi me radi samo potolažili, ampak zame ni tolažbe. Vem, da imate dober namen, ampak žal pač ne veste, kako dolgo sem že razmišljal o tem.

**STEFAN DORSCH** Ampak jaz tega pač ne vidim tako!

**STOJKOVIĆ** Vi tega pač ne bi radi videli tako, ker bi mi radi pomagali, ampak to mi ni v nobeno pomoč. Meni v tej zadevi ni več pomoči.

*Premor.*





Premor.

Ah, nič hudega. To pa res ni nič hudega.

Poglejte tja, tale kamen, tudi on ne verjame v nič. Ampak zato ni hudoben. On je pač kar tako tam, kar tako poležava v travi. To je čisto v redu. Živi brez prepovedi, lahko počne, kar ga je volja. In očitno rad poležava tamle v travi. Zakaj pa ne?

Premor.

Vas mogoče moti?

STEFAN DORSCH Ne, sploh ne.

REVEREND CARTER No torej, tako je to, vidite!

Potem je reverend Carter odšel proč, ali pa je še nekaj rekel in je potem šel, nekam za vogal, ne vem več natančno, kako je bilo s tem. Stefan pa je sedel, pod drevo, in se zazrl v reko, videti je bil potr. Čez nekaj časa je rekel:

STEFAN DORSCH Razumem, da bi človek rad v nekaj verjel, da bi rad izvedel, zakaj počne, kar počne, zakaj počne vse to. To ti pač šele da moč, da zdržiš stvari.

Nič nisem pripomnil, ker sem že zdavnaj šel dalje. Potikal sem se naokrog, bil sem vesel, da se lahko premikam, po vsem tem času, ko sva bila v čolnu.

Za eno od barak je bil sod za deževnico, na robu katerega je nepremično sedel majhen papagaj. Nekoliko sem se mu približal, ampak ptič se ni premaknil.

Premor.

Ustavil sem se pred njim.

Premor.

Nepremično je sedel tam.

Premor.

Evo! Čez nekaj časa je malo obrnil glavo.

Premor.

Potem je spet nepremično sedel tam.

Premor.

Kar sedel je tam.

Premor.

Nepotrpežljivo. No, kakorkoli že.

Premor.

Ravno sem že hotel oditi, ko mi je papagaj kar naenkrat rekel:

(S čisto navadnim, mirnim glasom, nikakor ne kričavo.)

PAPAGAJ Pred dvema tednoma in pol je ne prav daleč stran od tu granata zadela linijski avtobus. Šofer je bil takoj mrtev, nek moški po imenu Petrum tudi in neka ženska, ki se je peljala domov iz jutranje izmene, in še neka ženska, ki je ne poznam. Neki deklici, ki je ravno šla na učno uro violine, je odtrgalo desno nogo in koščke desne roke, nekemu starejšemu moškemu iz sosednje vasi so naokrog leteči drobci razcefrali obraz in oči.

Kaj takšnega je skoraj neverjetno, ampak ta mali skuštrani ptič je dejansko znal govoriti. Koliko discipline je nekoga stalo, da je ptiča to naučil, koliko dni in mesecev? Ampak trud se je splačal, ja, kakšno nenavadno znamenje upanja je bila ta mala žival: če imaš le dovolj časa in volje, če si le dovolj odločen, da poskusiš, potem lahko takšno divje bitje tudi sam naučiš govoriti!

Kuštravemu ptiču sem za nagrado dal arašid.

Papagaj požljivo cmokaje zdrobi orešček.

Vedno več domorodcev se je očitno začelo zbirati med barakama. Torej sem šel nazaj. Stefan Dorsch je še vedno sedel pod drevesom, nekaj domorodcev se mu je pridružilo, eden ga je celo božal po glavi, očitno zato, da bi ga potolažil.

Sedel sem poleg njega.

Potem ko je reverend Carter stopil iz ene od barak, so začeli domorodci prepevati:

Umetelno večglasno, čudovito petje (posnetek naj odpoje deški pevski zbor).

ZBOR

Tema, zapusti srce

Pojdi ven v gozdove.

O Gospod, prižgi nam lučkico

Da nas bo svet videl lahko.

Aleluja, aleluja.

Premor.

REVEREND CARTER Vojna je, Gospod. Svet je na okopih. Prosimo te, ne pozabi na nas tukaj. Brez tebe smo sami, brez tebe, o Gospod, smo izgubljeni. Prosimo te: usliši nas!

Premor.

Prosimo te, ne pozabi na nas. Prosimo.

Premor.

Prosimo.

Premor.

Amen.

ZBOR Amen.

REVEREND CARTER Danes bi vam rad povedal priliko, priliko o termitskem medvedu in deklici Panyi.

Premor.

Torej prisluhnite:

Termitski medved ali šobar (*Melursus ursinus*) je bil zelo premožen, imel je dobro situirano, srednje veliko podjetje, ampak nekaj mu je še manjkalo, da bi bil srečen: nekdo, ki bi ga ljubil. Ampak ženske, ki jim je hotel pokloniti svoje srce, so mu rekly: »Termitski medved, tako si grd, tvoj rilčasti gobec je čisto siv ali umazano bel,

tvoja dlaka je tako razmršena, tvoj kupirani rep povprečen, dolg samo približno deset centimetrov, in tvoji kremplji so rumenkasti in krivi!« Torej je medved živel sam, ampak v nekem trenutku te osamljenosti ni več prenesel in za nasvet je vprašal lisjaka. Lisjak mu je odgovoril: »Poznam daljno deželo, tam je veliko žensk, s katerimi se lahko poročiš. Odleti tja.« In termitski medved je upošteval njegov nasvet in odletel v to deželo. Še prvi večer (potem ko se je nastanil v hotelu) se je malo sprehodil po obalni promenadi, ko je k njemu nenadoma prišla mlada deklica. Deklica je rekla: »Prosim, daj mi kaj za pod zob, tako sem revna, ničesar nimam, prosim, daj mi kaj za pod zob.« Termitski medved je deklico, ki se mu je zasmilila, povabil v restavracijo in ji dal jesti in piti, zrezek z ocvrtim krompirčkom, za zraven majhno mešano solatko pa kokakolo. Ko je deklica pojedla, je rekla: »Ime mi je Panya. In zahvaljujem se ti, da si mi pomagal, ko sem bila tako grozno lačna.« Potem je deklica odšla.

Naslednjega večera je termitski medved na promenadi spet srečal Panyo in videti je bila zelo obupana. Vprašal jo je: »Kje stanuješ?« »Tukaj,« je odgovorila Panya, »tukaj na tej cesti. Prosim, daj mi kaj za pod zob, prosim, tako zelo sem lačna, ne vem, kako naprej.« Ker se mu je deklica tako zasmilila, jo je vzel s seboj, ji v restavraciji naročil hrano in ji dovolil, da je prenočila v njegovi hotelski sobi, da ji ni bilo treba zmrzovati zunaj. Te noči je med termitskim medvedom in Panyo prišlo do telesnih stikov: občevala sta v postelji, stoje ob okenski polici, na polički poleg televizorja in na majhnem stolčku v kopalnici.

Naslednji dan je termitski medved Panyi kupil novo obleko (ker je bila njena stara razcefrana in umazana) in ji dal tudi nekaj malega žepnine, da si je po potrebi lahko kupila pijačo, časopis ali kaj drugega. In Panya je ostala pri njem in spala pri njem. In v srcu termitskega medveda je začela rasti ljubezen. Tako je mineval čas in polagoma se je bližal dan odhoda njegovega letala. Torej je termitski medved Panyo povabil v steak house, in potem ko sta pojedla, ji je rekel: »Prihajam iz druge dežele, tam imam, kot ti je znano, srednje veliko podjetje, ki proizvaja plastične prečke za pisarniške stole. In hotel sem te vprašati: bi šla z mano v to deželo in tam živila z mano?« »Ja, bi, ja,« je odgovorila Panya. Takrat je termitski medved začutil neopisljivo srečo. Rekel je: »Ljubim te, moja mala sladka Panya, tako strašno te ljubim! Tudi ti mene tako zelo ljubiš?« Ampak Panya mu ni odgovorila. Takrat je kot strela z jasnega dojel in strašanska bolečina mu je prestrelila srce, počutil se je tako osamljenega kot še nikoli prej v življenju. Zakričal je: »Poberi se, poberi se, zajebavala si me! Samo zajebavala si me, poberi se, nikoli več te nočem videti, ti cipa, poberi se! Poberi se že enkrat, poberi se!« In Panya je vstala, si pred obrazom pridržala roke in odšla.

Premor.

Apostol Pavel pravi: pri vas naj se vse dela iz ljubezni.

Ja, kdor ne ravna iz ljubezni, temveč iz drugih razlogov, ta sebi in svojim bližnjim nakoplje nesrečo.

Kdor ne ravna iz ljubezni, se mu srce čisto izprazni.

Premor.

Zdaj pa zapojmo pesem 157.

Takrat so se divjaki pognali pokonci in začeli peti in plesati. Zavrti se pesem Alane od Wes ali The lion sleeps tonight od The Tokens ali kaj takšnega, vsekakor jo je kmalu zatem slišati samo še od daleč.

Preplavila me je nenavadna spokojnost. Stefan Dorsch je sedel poleg mene v travi in zrl v tla, okrog naju so plesali in peli divjaki.

Premor.

Vsega se lotevam samo s cinizmom, ja, vsega se zmeraj lotevam samo s tem cinizmom, da mi vse skupaj ne bi prišlo do živega. Ampak tukaj, ravno tukaj zunaj smo vendar odvisni drug od drugega, drugače nas bo ta svet pogoltnil, drugače nas bo pač kar pogoltnil. Zakaj ne morem biti prijazen, zakaj ne morem biti vsaj malo odprt do drugih kreatur?

Tišina.

PELLNER Žal mi je, da vam ne morem povedati, kaj je najino naročilo, Stefan. Tega pač ne smem.

Premor.

STEFAN DORSCH Vem.

Premor.

Je že v redu ... Premor. ... je že v redu.

Premor.

Mene je pač samo tako prekleto strah.

11.

Dlje ko sva prodirala v to divjino, bolj pošastna se nama je zdela, bolj neresnično se je zdela vse okrog naju, ta polnost – vse te živali in rastline, ki jih še nikoli prej nisva videla. Zmeraj bolj nepravilčen se mi je zdel ta razraščajoči se svet, in ko so naju skušali huronski nalivi, takrat se mi je na trenutke zazdelo, da zveni, kot da nekdo stresa riž po kartonu ...

Sliši se zvok riža, ki pada na karton.

... in grmenje je včasih zvenelo, kot da nekdo razbija po ogromnih

starih garažnih vratih.  
Hkrati s padajočim rižem se zasliši posnetek udarcev po garažnih vratih. Počasi se zraven primešajo posnetki pravih neviht, tako da jih v nobenem trenutku ni mogoče ločiti od umetnih zvokov.  
Ampak za naju je bila ta divjina, ta narava – za naju je bilo vse to na najbolj srhljiv način resnično.  
Za trenutek se neurje in dež skrajno razbohotita.

12.

Stefan Dorsch je čepel na premcu najinega čolna.

Premor.

Ja, čepel je tam in ječal.

Premor.

Ampak zakaj?

Premor.

Tam je nekaj počel.

Premor.

Ampak kaj? Kaj je tam počel?

STEFAN DORSCH Poskušam razkosati tale sadež tukaj.

PELLNER Kakšen sadež pa?

STEFAN DORSCH Tale tukaj.

PELLNER Kje ste ga pa staknili?

STEFAN DORSCH Ne vem. Zgleda, da je z nekega drevesa slučajno padel v najin čoln.

Premor. Zaječi, potem hrskajoč in špljocajoč zvok.

Ah, no evo.

Premor.

O.

PELLNER Kaj pa je?

STEFAN DORSCH Poglejte!

Pod nos mi je pomolil pol sadeža in pokazal na peščišče v sredini.

PELLNER To zgleda kot hiša.

STEFAN DORSCH Ja, ja, zgleda točno tako kot hiša, v kateri sem v Bernburgu odraščal!

Premor.

In tukaj, tukaj spodaj! To zgleda kot najemniško stanovanje v hiši! Kot najemniško stanovanje v hiši, v katerem sva kot podnajemnika živela z mamo.

Prav je imel. Spodnji del peščišča je dejansko nekoliko spominjal na najemniško stanovanje v hiši.

STEFAN DORSCH In tule! Poglejte!

Na robu peščišča so vlakna oljnato zlatega mesnatega oplodja tvorila neke vrste navidezno vretence.

PELLNER To bi lahko bil kak grm ali kaj takšnega.

STEFAN DORSCH Ja. To je živa meja iz kaline. Tam sem se kot otrok vedno igral.

In tukaj, spodaj, tukaj so luknje, ki sem jih kopal v zemljo, ker mi je bilo samemu zmeraj tako dolgčas.

PELLNER No ja, to bi lahko bile tudi žoge ali kamni.

Premor.

STEFAN DORSCH Ja, to je res. Premor. Lahko bi bile tudi žoge ali kamni, to je res.

PELLNER In tukaj ...

Na drugi strani peščišča je bil vzorec mesnatega oplodja videti kot guma in okrog nje kot, ja, kot blatnik, in poleg njega kot neke vrste avtomobilska vrata, in tukaj, tole je bilo prav tako videti kot guma, in tole tukaj je bilo osupljivo podobno velikim vratom prtljažnika kakšne limuzine, ja, vse skupaj je bilo videti kot ... ja, res je bilo videti kot ...

PELLNER ... mrliški avto, zgleda kot mrliški avto.

Nelagodna tišina.

STEFAN DORSCH Ja. Premor. Prav imate.

PELLNER Ampak kaj je z njim?

Premor.

STEFAN DORSCH Zgleda kot mrliški avto, ki je prišel, ko mi je umrla mama. Zadel jo je kap. Ležala je na tleh v kopalnici. To je bilo, ko sem bil star petnajst.

Premor.

Očitno se je poskušala ujeti za brisačo, ki je visela tam, in jo je povlekla za sabo. Z njo je bila pokrita čez glavo, ko sem jo našel.

Premor.

PELLNER Tukaj nikjer ne vidim nobene brisače.

Premor.

STEFAN DORSCH Saj je jaz tudi ne.

Premor.

Ampak tako je bilo.

Tišina.

PELLNER No, kaj še čakate?

STEFAN DORSCH Ne morem, tega ne morem pojesti.

PELLNER Zakaj pa ne?

STEFAN DORSCH Ker me mori. Ker me spominja na smrt moje mame. Ona je edini človek, ki sem ga kdajkoli zares imel.

PELLNER Ampak mesnato oplodje samo tako zgleda, samo slučajno zgleda tako, ampak še vedno je to pač samo sadež. Malo ste ga posilili z interpretacijo, Stefan.

Premor.

STEFAN DORSCH Mislite?

PELLNER Ja. To je pač samo sadež. Kaj pa drugega?

Premor.

STEFAN DORSCH Prav imate.

Premor.

No prav.

Premor. Sliši se, da Stefan tiho je.

PELLNER In?

STEFAN DORSCH Med žvečenjem. Ja, no ja, še kar sladek okus ima.

PELLNER Ampak?

STEFAN DORSCH Ah ...

Premor.

Vzemite še vi malo.

PELLNER Ne, hvala, vi kar mirno jejte.

Stefan Dorsch je z žepnim nožem rezal zlato rumeno mesnato oplodje na koščke in si jih basal v usta, brez besed je zrl predse, jedel in jedel dalje. Sok mu je curljal po bradi, curljal po rokavah v rokave, kapljal na hlače.

Jaz sem se spet lotil dokumentov.

V nekem trenutku sem opazil, da so Stefanu iz oči tekle solze, curljale so mu po licih, se pomešale s sokom, kapljale dol. Stefan je jedel dalje in dalje.

Nič nisem pripomnil. Saj tudi sploh nisem imel pravice.

Kaj se pa mene tičejo njegovi osebni problemi.

13.

STEFAN DORSCH Osamljenost je cvetoče drevo. Jaz sem otrok, ki pleza po njem.

Prisluhnite, kako v listnati krošnji šelesti veter!

Nobenega zvoka.

14.

Mrak je legel na gozdove. Sedel sem na krmi čolna. Temna silhueta Stefana Dorscha je stala pred mano za krmilom, niti tri metre stran.

Premor.

Če bi zdajle streljal (Moral bi samo pritisniti, več ne!) ... Bi ga lahko enostavno od zadaj ustrelil v glavo, nič lažjega.

Premor.

Stefana ne bi nikoli nihče našel. Moral bi samo trditi, da je bil ustreljen med bojem.

Premor.

Ja, kaj bi bil v končni fazi problem? Stefan sploh ne bi dojel, da ga ni več tukaj. In nikogar ne bi bilo, ki bi ga pogrešal: Stefan je bil na tem svetu čisto sam. Lahko bi ga torej enostavno ustrelil v glavo. Nič se ne bi spremenilo.

Premor.

Ampak zakaj naj bi to storil?

Premor.

Zakaj?

Premor.

STEFAN DORSCH Ves iz sebe. Gospod Pellner?

PELLNER Ja?

STEFAN DORSCH Kaj je to?

15.

Kratek (čudaški) solo trobente.

Bad Rippoldsau, 2. 9. 2012

Danes ne bom več pisal te radijske igre. Moji starši cel dan posedajo spodaj pred hišo (pa sploh ni lepo vreme, ampak to vseeno počnejo), jaz pa sedim enkrat tukaj in enkrat spodaj in kar tako nekaj brkljam naokrog.

Prejle, med kosilom, sem mami povedal, kaj se v tekstu dogaja in za kaj gre. Kar naenkrat me je (med drugim) vprašala: »In žensk sploh ni not?« Res sem to šele takrat prvič opazil! Kako blesavo (in deprimirajoče) je to, da spet sestavljam neko zgodbo in vse nastopajoče, vse govoreče osebe so moški, in ženske morajo molčati oz. se v njej sploh ne pojavijo. To v končni fazi pač nekaj pove o tem, kako si resno omejen v svojem mišljenju in kakšne imaš pravzaprav predstave o svetu in družbi, čeprav verjameš, da zmeraj pišeš, da bi ravno takšnim rečem kljuboval.

Skoraj še bolj pa me je prestrašilo, da to tako je in da tega sploh ne opazim.



Danes zjutraj sem se spet izogibal pisanju. Zmeraj znova me prešine občutek, da o nekaterih zadevah ne morem pisati, ker jih ne poznam. Pri čemer gre seveda ravno za to, za to razmerje. Ampak, kaj pa vem, zmeraj znova sem v dvomih, če mi vseeno ne zmanjka vehemence, ko gre za nalogo pisati o nečem, kar mi je »tuje«. Pa sem se danes pač spet izogibal. Namesto tega sem očetu pomagal pri kuhanju kosila, seckanju zelenjave. Ravno sem prepolovil kumaro in izdolbel sredico, ko sem se domislil, da bi jo ušpičil. Videti je bila kot kanu, pokazal sem ga očetu. Tudi on je zgrabil kumaro in izrezljal, ful na brzino, letalo s krili, turbinami, zasilnimi drčami in vsem. Vzel sem še eno kumaro in začel rezljati historično parno lokomotivo, ko je oče že zakričal: »Poglej tole! Orjaški lulko!« Oče je iz kumare izrezljal orjaškega lulčka, ves navdušen je telovadil z njim naokrog in spuščal glasove, kot da gre za letalo ali kaj takšnega.

STEFAN DORSCH Strah me je.

Zgrabila me je takšna tekmovalnost, da sem naprej rezljal svojo parno lokomotivo, poskušal sem (totalno sem zapretiral!) izrezljati posamezne koščke premoga v zalogovniku.

STEFAN DORSCH Strah me je, da me bo tukaj pobralo.

Oče je spet zaklical: »Poglej, naš avto!« Iz paradiznika je izrezljal avto, ni bil sicer videti kot naš avto (naš je srebrno siv, ta je bil pa rdeč), ampak vseeno kot avto.

STEFAN DORSCH Me bo pobralo?

Oče je paradiznikov avto dvignil v zrak in zaklical: »Tole je pa en tak zelenjavni avto, ja? In sicer v dvojnem smislu: dobavlja zelenjavo in je istočasno sam zelenjava. A ni to noro!«

STEFAN DORSCH Me bo tukaj pobralo?

Tega na tem mestu ne morem izdati. To ne gre.

Zdaj pa pojdi nazaj k reki.

## 16.

Stefan Dorsch je bil nekje tam v mraku, nekje zunaj v gozdu. Premor. Ampak tega ne vem, tega seveda nisem vedel, zame je pač nekam izginil, in kar naenkrat sem se tukaj v čolnu znašel sam. Redko me je strah, ampak grozen občutek je, če se kar naenkrat znajdeš sam v tej divjini, brez pametnega razloga. Človek se vendar zanaša na to, da so stvari do neke mere predvidljive, da se kar naenkrat ne zgodi kaj nepričakovanega in nelogičnega. Ravno tukaj zunaj je vendar dobro, da se človek lahko na kaj zanese. Ampak nikjer ga nisem videl, ne vidim ga, kje je in kako prihaja nazaj, v tem trenutku, skozi podrast, skozi temo. Sedim tukaj, čakam. Premor. Ja, kar en lep čas sem čakal. V grmovju zašumi. O bog, upam, da je to on! Koraki v travi. Sopihanje Stefana Dorscha. Tukaj ste! Tišina.

PELLNER Kje ste bili?

Nelagodna premor.

Kje ste bili?

STEFAN DORSCH Tam zunaj. Bil sem pač tam zunaj.

PELLNER Ne morete kar tako izginiti!

STEFAN DORSCH Vem, to že vem, ampak ...

PELLNER Zakaj ste to naredili?

STEFAN DORSCH Ne vem ...

PELLNER Zakaj ste me pustili tukaj čisto samega?

STEFAN DORSCH Ne vem ...

PELLNER Kje ste pa bili?

STEFAN DORSCH Malo sem se oddaljil, kar naenkrat ...

PELLNER Zakaj? Kaj ste počeli tam?

STEFAN DORSCH Ne vem ... bil ...

PELLNER Pa menda ja veste, kaj ste počeli!

STEFAN DORSCH Bil sem ... bil sem tam ... v podrastju ... bil ... moral ... moral sem ... moral sem it srat ... ja, moral sem, no pač, it srat!

Nelagodna tišina.

Stvari me ne vržejo kar tako iz tira. Ampak zdi se mi, da se še nikoli nisem počutil tako prevaranega. Izginil je, kar tako. Ampak ne gre za to, to bi mogoče še lahko razumel: verjetno je bila zgodba tista, ki se je pač razvila tako, ki ga je postavila tja, ven v gozdove. Ampak ne razumem, zakaj mi potem laže. Tega ne razumem.

Vem, da je Stefan Dorsch s to svojo dobrodušnostjo tukaj deležen vseh simpatij, veliko bolj kot jaz, ki sem tukaj pogosto ciničen, včasih tudi trdosrčen. Ampak Stefan Dorsch me je enostavno nalagal. Na koga pa se naj tukaj zanesem, če ne nanj?

PELLNER Mirno. Zakaj mi lažete v obraz?

Tišina.

Niti ne odgovori mi! Stoji tam in bulji v tla. Niti poskusi ne, da bi vse skupaj razložil! Kot kak lipov bog stoji tam na tistih svojih grdih, krivih nogah.

Premor.

Ja, Stefan Dorsch je imel čisto krive noge. Nasploh je bil zelo

grd, predvsem pa njegove noge in njegovi zobje. Imel je skrajno ogabne zobe.

Premor.

Tega do zdaj nisem povedal. Premor. Tega pravzaprav sploh nisem hotel povedati, njemu na ljubo.

Zbegan premor.

Kakorkoli že.

Tišina.

V nekem trenutku ... ah ...

Premor.

Eh, saj je vseeno, kako je šlo dalje.

Premor.

Potem sva prenočila v čolnu.

Premor.

Slabo sem spal. Zelo slabo.

Tišina.

Ah ja: naslednjega dopoldneva, ko sva se zbudila, je bilo še vedno temno.

## 17.

Vse okrog naju tuje.

Gozdovi čisto nedostopni, čisto neprehodni.

Samo zmeraj znova vik in krik!

Sintetičen zvok, daleč stran v gozdovih.

Nenavadne živali, njihovi klici v temi.

Nek drug sintetičen zvok iz globočine gozdov.

Evo! Že spet.

Ko bi jih človek vsaj lahko videl.

Ampak prav nič se ne vidi, samo temni gozdovi.

Še en sintetičen zvok iz gozdov.

Ah, te jebene živali. Ves čas en sam vik in krik teh jebelih živali.

Še posebno čuden sintetičen zvok iz gozdov.

Evo, že spet.

## 18.

STEFAN DORSCH Nič več ne vidim.

Premor.

PELLNER Vem.

Premor.

STEFAN DORSCH Temno je kot v rogu.

Premor.

Gospod štabni vodnik?

PELLNER Ja?

Premor.

STEFAN DORSCH Mislim, da reke ni več tukaj.

PELLNER Kaj?

Premor.

STEFAN DORSCH Mislim, da je reka izginila.

Premor.

Občutek imam, da se ne peljeva več.

Premor.

PELLNER Ste sigurni?

STEFAN DORSCH Ne vem. Ampak občutek imam, kot da se ne peljeva več, kot da je reka izginila.

Tišina.

Kaj bova pa zdaj?

Premor.

PELLNER Ne vem.

Premor.

Greva iz čolna in peš dalje.

STEFAN DORSCH Ampak kam?

PELLNER Dalje, dalje morava.

STEFAN DORSCH Ampak kam pa naj greva v tej temi?

PELLNER Dalje morava. Pridite.

STEFAN DORSCH Kje ste?

PELLNER Tukaj.

STEFAN DORSCH Zbegano. Reka, proč je.

Premor.

Prav ničesar ni več tukaj.

PELLNER Dajte no.

Premor.

Greva dalje.

Premor.

Greva no dalje.

Premor.

Dalje in dalje greva, dalje v temo.

Ne vem, kako dolgo greva tako.

Dalje in dalje greva, dalje v temo.

Sploh ne vem več ...

STEFAN DORSCH Kam?

PELLNER Sploh ne vem več ...

STEFAN DORSCH Kam?

PELLNER Prav nič več ne vidim ...

STEFAN DORSCH Vse je temno!

PELLNER Prav nič več ne vidim ...

STEFAN DORSCH Vse je mračno!

PELLNER Sploh ne vem več ...

STEFAN DORSCH Zakaj?



PELLNER Ne vem več ...  
 STEFAN DORSCH Čemu? Čemu?  
 PELLNER Greva dalje, dalje in dalje v ...  
 STEFAN DORSCH Strah! Strah me je!  
 PELLNER Dalje in dalje v ...  
 STEFAN DORSCH Strah! Pride in me zgrabi za srce!  
 PELLNER Dalje morava, dalje, dalje morava v ...  
 STEFAN DORSCH Žblj! Žblj, o bog, tema!  
 PELLNER Vse je čisto črno, vse je ...  
 STEFAN DORSCH Tako mračno! Vse je tako temno!  
 Tako temno!  
 PELLNER Ja, vse je ...  
 STEFAN DORSCH Tako temno.  
 DEUTINGER In potem se kar naenkrat pojavim jaz.  
*Tišina.*  
 STEFAN DORSCH Kdo ... ste pa vi?  
*Premor.*  
 DEUTINGER Jaz sem ta, ki ga iščete.  
*Premor.*  
 STEFAN DORSCH Zbegano. To je dobro.

19.

*Tukaj se nekaj zasliši. (Ampak ne vem, kaj to je.)*

20.

DEUTINGER Neke noči, preden smo Matthias, Ingo in jaz prišli sem, se mi je nekaj sanjalo. Sanjal sem, da se s čolnom peljem po reki navzgor. Takrat se je nad reko razprla velika odprtina, podobna jami. Za trenutek sem se prestrašil, ampak ker je tako zahtevalo moje naročilo, sem se odpeljal dalje. Ko sem se zapeljal noter, sem dojel, da ta odprtina ni bila nič drugega kot moj lastni anus. In tudi če to zveni čudno: meni se to ni zdelo nič kaj nenavadnega (ker v sanjah vladajo drugačne zakonitosti kot v resničnosti). Torej sem se peljal dalje, okrog mene ta razraščajoča se divjina, zmeraj dalje, po reki navzgor, vedno globlje v svoje drobovje, v svoje telo, v to čudno naravo. Na nekem ovinku sem na svojem dolgem popotovanju enkrat videl gorečo barako in na drugem mestu so v vodi plavale majhne opice z rdečimi čepicami, ampak teh nenavadnih znamenj (če so to sploh bila) si nisem znal raztolmačiti. Peljal sem se dalje, dolgo, in vedno bolj se mi je ta svet gabil, ta svet, v katerem je vse brbotalo od življenja, mračnjaškega, apatičnega življenja. Peljal sem se dalje, vedno dalje, mimo potrebušnice, vse do prsne votline. Tam nekje se je vse okrog mene kar naenkrat napolnilo z zvokom. Najprej nisem vedel, od kod prihaja – potem pa sem dojel, da mi je zvonil mobilni telefon. Preplavilo me je takšno hrepenenje, da bi se oglasil, slišal kak drug glas, koga drugega! Ampak to ni bilo mogoče, bil je tako daleč stran, zunaj v mojem hlačnem žepu ali na nočni omarici, in jaz sem bil zaprt tukaj, v tej divjini. Videl sem goščavo okrog sebe, videl sem drevesa, videl sem žile, arterije in vene, vodile so me zmeraj dalje, dneve in noči, zmeraj bolj se je mračilo, in potem je bilo vse čisto temno in spokojno. Takrat sem dojel, da ne gre več dalje, da sem zdaj prispel. Kar naenkrat pa me je zgrabila takšna groza, neskončen strah, in sem začel klicati, klical in kričal sem kot nor, mamo, brate in sestre, prijatelje, sodelavce, kogarkoli! Ampak nihče me ni slišal. Čisto sam sem bil tam v temi, nič drugega ni bilo tam.

21.

STEFAN DORSCH Na koncu zgodbe  
 Torej na koncu popotovanja  
 Je vse polno pričakovanja.  
 V temnem kotu lope konec koncev  
 Pričakuješ skrivnostno žival.  
 Ampak potem, nazadnje  
 Je tam samo malo  
 Plesnivega sena.  
*Premor.*  
 Ko sem bil star enajst let, sem v Vsevedu  
 Sošolca Martena Dellinga videl pisano  
 Upodobitev vakuumske pumpe. Vprašal sem ga  
 Kaj je to, vakuum.  
 In Marten Delling je rekel:  
 To je, ko tam ni nič.  
 In na poti iz šole domov  
 Sem šel po aleji Krumbholz skozi gozdčiček  
 In bilo mi je, kot da hodim samo naokrog  
 Po svoji lastni neskončni neumnosti  
 Ker tega nisem razumel.  
 Doma sem vprašal mamo  
 Ki je ravno kuhala, če je v niču

Potem vsaj zrak, ampak mama je rekla: ne  
 Tam, kjer ni nič, tam pač nič ni  
 Tega ni mogoče razumeti, prosim  
 Razumi to in zdaj  
 Bodi tako priden in mi pomagaj pri kuhanju.  
 In sem bil tako priden in ji pomagal pri kuhanju.  
*Premor.*  
 Seveda sva Deutingerja, ko sva ga našla, vprašala  
 Zakaj je storil tisto strahoto  
 Ki jo je storil, vprašala sva, zakaj  
 Si to storil, zakaj le  
 Zakaj?  
 In Deutinger  
 Nama je pač povedal. Rekel je:

DEUTINGER V mojem naročilu je bil govor o nekaj ducatih tujih bojnikov, ki naj bi jih izsledili zaradi zračnega napada. Torej sem za svoj izračun vzel predstavlljivo minimalno vrednost, dva ducata. Potem sem računal, da bomo mi trije, Ingo, Matthias in jaz, ubili ta dva ducata bojnikov. Računal sem torej 3 minus 24, potem pa sem iz tega dobil minus 21, kar seveda ne gre. Potem sem dojel, kje sem se zmotil. Torej sem izračunal še enkrat, tokrat 24 minus 3. Torej 21. Ampak tudi to seveda ni bilo čisto pravilno, ker mi trije nismo spadali k tistim 24. Torej sem preračunal, da jih je najprej tam 24, potem pridemo zraven še mi trije vojaki, torej plus 3, in potem jih 24 ubijemo, torej minus 24, in potem dobiš rezultat 3. Tako je bil račun pravilen. *Premor.* Ampak račun sem začel s 24 in na koncu sem dobil samo 3. *Premor.* Takrat sem dojel, kakšna norost je bila to. *Premor.* Vojak sem postal, ker imam vojno v končni fazi, tudi če je grozovita, za nujno zlo. V končni fazi se gremo vojno zato, da bi preprečili, da bi umrlo še več ljudi. Vojno se gremo zato, da bi umrlo čim manj ljudi. *Premor.* Inga in Matthiasa sem ubil v spanju, da nista ničesar čutila. Ko pa sem hotel ubiti še samega sebe, mi je kar naenkrat postalo jasno, da je bolje, če tega ne naredim: tako bosta ob življenje celo samo dva.

*Premor.*

To je bilo to, kar nama je povedal Deutinger. Vedel je, da ga bodo zato vsi imeli za norega. Rekel je:

DEUTINGER Nisem nor. To je najbolj človeško, kar je tukaj sploh mogoče.

In po pravici povedano, sem to, kar je povedal, razumel. Ja, razumel sem ga.

*Premor.*

Ampak to je vseeno samo en tak tekst in ne to, za kar pravzaprav gre. Ker tega pač ni tukaj, te groze, to se tukaj pač ne dogaja, tega ne smemo zamenjati s tem, kar se dogaja v resničnosti.

Ker tam se ta groza zares dogaja.

*Premor.*

Pa saj to veste.

22.

STEFAN DORSCH Kako se pa zgodba konča?

V prvi verziji teksta se na koncu sploh nisem več pojavil. Ker v končni fazi tukaj nikoli ni šlo zame. Mogoče to ni nič novega, ampak zame je bilo to vseeno eno tako zelo žalostno spoznanje. In v drugi verziji me je Pellner pustil pri Deutingerju, ampak tudi njega ni bilo več tam. DEUTINGER To je res. In v naslednji sem se ubil z žičko in z leseno palčko ...

STEFAN DORSCH In s tulcem od kulija.

23.

*Spet nek zvok. Ampak tega je mogoče prepoznati: gre za petje majhnega zajčka, ki krvavi, ujet v pasti.*

24.

DEUTINGER In v neki drugi se je vse skupaj pač kar nehalo, slišati je bilo samo še nek veter, šelestel je v nekih drevesih pač, ki tukaj pravzaprav sploh ne obstajajo. *Veter zašelesti v omenjenih drevesih.*

STEFAN DORSCH Evo! Evo, pa se sliši! Točno tako je bilo!

DEUTINGER Saj to sem rekel! In spet drugič je štabni vodnik Pellner odšel, verjetno, da bi izpolnil svoje naročilo.

STEFAN DORSCH Katero naročilo?

DEUTINGER Javiti je moral moje koordinate za zračni napad.

STEFAN DORSCH Ja, točno: jaz pa sem ostal tukaj, da bi

te s svojo prisotnostjo zaščitil.

DEUTINGER Ja. Tega ti nikoli ne bom pozabil.

STEFAN DORSCH Ampak seveda je bilo zame težko, da nisem šel s Pellnerjem. Celó to popotovanje sem dal skozi z njim, do sem.

25.

Šel sem skozi temo. Vse je bilo čisto tiho. Hodil sem in hodil. Bilo je temno, ampak lahko sem se orientiral. Imel sem občutek, da je tudi v meni vse temno in mirno. Bilo je, kot da hodim samo sam po sebi naokrog.

Tema me ni strašila, ne, bila je čisto preprosta, skorajda blesava. Tam je bil čoln. Videl ga sicer nisem, ampak sem vedel. Ko sem se približal, sem začutil, da je bil tam še nekdo.

*Tišina.*

PELLNER Kdo ste?

TOFDAU Ime mi je Tofdau.

PELLNER Izginite! Poberite se iz mojega čolna!

TOFDAU Ne, ne grem.

PELLNER Tukaj nimate česa iskati!

TOFDAU Ja, pa imam.

PELLNER Kaj je zdaj to? Poberite se, kdo pa mislite, da ste!

TOFDAU Ne, tukaj bom ostal. Vedeti morate: padel sem v morje, ko sva s prijateljem Ultimom v stiski hotela zavzeti neko ladjo. Utopil sem se, potopil sem se na dno. Bil sem izgubljen. Ampak midva sva bila že od nekdaj izgubljena, to za naju ne pomeni nič. Odpravil sem se na pot: prečkal sem morsko dno, da bi prišel sem, šel sem v ustje, šel sem v reko, sledil sem temu rokavu, do sem.

PELLNER Kakšna bedarija! Tukaj nimate česa iskati! Poberite se!

TOFDAU Kam pa naj grem? To je tudi najina, to je vendar tudi moja zgodba!

PELLNER Neumnost! Vi me pa že ne boste zadrževali!

TOFDAU Vso pravico imam, da se pojavim tukaj. Kdo pa me bo drugače slišal? Kje pa naj pripovedujem o sebi, če ne tukaj?

PELLNER Kaj pa jaz vem. Pustite me pri miru! Vi se tukaj zdaj ne pojavite! Izginite!

TOFDAU Zdaj bom povedal svojo zgodbo.

Zdaj bom svojo zgodbo povedal!

*(Z veliko vnemo.)*

Takrat, ko sem bil otrok, pogosto kreda na, tako je bilo v navadi, in sem hodil in poslušal, in šraufal med stvarmi naokrog, tudi drevesi. Moja mama, moj oče, in avtov je bilo malo, zato pa večer, hladna noč, orodje iz palmovih vej. Slišal sem, kar so pripovedovali: živali, ki naredijo nekaj, tudi kaj drugega. Točno se spomnim: kaj je pomenilo – in ladja! Mogoče so danes reči veliko preveč obkrožene, ampak takrat je bilo drugače. Vrata na ulici, volna, ki ni dolgo ostala v zraku, bi rekel. Proso! Pod določnimi pogoji. »Aha«, smo rekli, ali šepetali, in: »hvala« in »hodnik«. In s prodrom je bilo to, redko, ampak tudi nenavadno. Imel sem šumenje papirja, ko čistiš prah, Ultimo in jaz, že davno pred tem. Ja, res! In zmeraj znova tudi pobočja in umazanija in palčke, na to sva tako čakala, in takrat je padlo dol, kot črepinje, ne, bolj kot klici, zjutraj in ...

PELLNER Razkačen. Čisto nič ne razumem, ej! Kaj bi radi? Kaj pa sploh govorite! Itak govorite same bedarije!

Večkrat sem ustrelil.

*Nobenega zvoka.*

Vse je bilo čisto enostavno.

*Tišina.*

Ko sem se vkrcal na ladjo, sem v centralo poslal koordinate, ker se je tako glasilo naročilo.

26.

DEUTINGER Razumem, da je bilo težko, da nisi šel z njim. Nekaj takega si mu tudi rekel, preden je odšel.

STEFAN DORSCH Kaj pa?

DEUTINGER Rekel si mu, da upaš, da sta se vsaj spoznala, čeprav si vedel, da nista postala prijatelja.

STEFAN DORSCH In kaj je odgovoril Pellner?

DEUTINGER Ne vem. Mislim, da je rekel: »Zna bit.« Ali nekaj podobnega.



Klara Kastelec, Stane Tomazin; foto Iztok Dimc



#### Slovensko mladinsko gledališče

Vilharjeva 11, 1000 Ljubljana  
T: + 386 (0)1 3004 900  
F: + 386 (0)1 3004 901  
E: info@mladinsko-gl.si  
www.mladinsko.com

#### Svet SMG

Slavko Slak – predsednik, Breda Brezovar Goljar, Uroš Kaurin,  
Semira Osmanagić, Ana Železnik

#### Strokovni svet SMG

mag. Maruša Oblak – predsednica, Tatjana Ažman,  
Tomaž Gubenšek, dr. Bojana Kunst, Blaž Šef

Direktor: Tibor Mihelič Syed

Umetniški vodja: Goran Injac

Režiserja: Matjaž Pograjc, Vito Taufer

Dramaturg: dr. Tomaž Toporišič

Lektorica: Mateja Dermelj

Strokovna sodelavka: Tina Malič

Vodja marketinga in odnosov z javnostmi: Helena Grahek

Tehnični vodja: Dušan Kohek

Vodja projektov: Dušan Pernat

Vodja koordinacije programa: Vitomir Obal

Tajnica gledališča: Lidija Čeferin

Računovodkinja: Mateja Turk

Knjigovodkinja: Tina Matajč

Prodaja vstopnic: Gabrijela Bernot

Predstava je nastala s podporo Ministrstva za kulturo RS.

Ustanoviteljica Slovenskega mladinskega gledališča je Mestna občina Ljubljana.



REPUBLIKA SLOVENIJA  
MINISTRSTVO ZA KULTURO



Mestna občina  
Ljubljana



Pokrovitelj jubilejne 60. sezone



Projekt je podprl



#### Prodaja vstopnic

v Prodajni galeriji

Trg francoske revolucije 5, 1000 Ljubljana

od ponedeljka do petka med 12.00 in 17.30

ob sobotah med 10.00 in 13.00

OI 425 33 12

Možnost plačila s plačilnimi karticami BA Maestro, American Express, Eurocard, Karanta in Visa

— pri gledališki blagajni  
Vilharjeva 11, 1000 Ljubljana  
OI 3004 902  
uro pred začetkom predstave

— na spletu  
www.mladinsko.com  
nakup vstopnic s popusti prek spleta ni mogoč



Univerza v Ljubljani  
Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

#### Univerza v Ljubljani

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Nazorjeva ulica 3, 1000 Ljubljana

T: + 386 (0)1 251 04 12

F: + 386 (0)1 251 04 50

E: dekanat@agrft.uni-lj.si

http://www.agrft.uni-lj.si

Dekan: red. prof. Miran Zupanič

Prodekan za raziskovalno in umetniško dejavnost:

red. prof. Tomaž Gubenšek

Prodekan za študijske zadeve: doc. dr. Blaž Lukan

Vodja službe za stike z javnostmi: mag. Darja Markoja

Predstojnica Oddelka za gledališče in radio: asist. mag. Tina Kolenik

Producent na Oddelku za gledališče in radio: Vladimir Petković

Gledališki list Slovenskega mladinskega gledališča – sezona 2015/2016

Številka I

September 2015

Izide ob vsaki premieri

Izdalo Slovensko mladinsko gledališče

Za izdajatelja Tibor Mihelič Syed

© Vse pravice pridržane

Uredništvo: Mateja Dermelj, Helena Grahek, Goran Injac, Tina Malič, Tibor

Mihelič Syed, Tomaž Toporišič

To številko uredila: Nina Šorak, Goran Injac

Lektorica: Mateja Dermelj

Redaktorica: Tina Malič

Oblikovanje: Mina Fina, Damjan Ilič, Ivian K. Mujezinović – Grupa Ee

Tisk: Collegium Graphicum, d. o. o., Ljubljana

Naklada: 300 izvodov

**»ČE SE JE DO  
TUKAJ POJAVILO  
KAKŠNO  
VPRAŠANJE,  
POTEM KAR Z  
BESEDO NA DAN.  
ČE SE VAM BILO  
KAJ NE ZDI  
LOGIČNO, POTEM  
KAR VPRAŠAJTE.  
PRAV.«**

**(LOTZ, 5)**